

EU TECHNICAL ASSISTANCE
TO CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS
IN THE WESTERN BALKANS AND TÜRKIYE

Udhëzimet e DG NEAR
për Mbështetjen nga BE të Shoqërisë Civile në
Rajonin e Zgjerimit
2021–2027

Raporti i Vlerësimit 2023

ANEKSI 1

**ANALIZA PËR
SHQIPËRINË**

Funded by
the European Union

Ky studim është realizuar nga një ekip kërkuesish nën mbikqyrjen e projektit EU TACSO 3.

Ekspertja drejtuese dhe autorja kryesore: Snježana Bokulić

Analistja e të dhënave dhe ekspertja e anketimit: Dr. Blerina Metanj Subashi

Autorët për analizën për vendet përkatëse:

Natasha Mazari – Shqipëri

Kanita Kulić – Bosnie dhe Herzegovinë

Sara Salihu – Kosovë

Aleksandra Gligorović – Mali i Zi

Marija Armenski – Maqedonia e Veriut

Jelena Pajović van Reenen – Serbi

Özge Konuralp – Turqi

Drejtuesi i Ekipit EU TACSO 3: Richard Allen

Këshilltarë Ligjor:

Prof. as. Dr. Ersida Teliti - Shqipëri

Selim Kulić – Bosnie dhe Herzegovinë

Miljan Vlaović – Mali i Zi

Maja Atanasova – Maqedonia e Veriut

Dr. Robert Sepi – Serbi

Assoc. Prof. Dr. Ulaş Karan – Turqi

Redaktor i Gjuhës: prof. Jonathan Boulting M.A. (Eng. Lit. Trnwlty, Cantab)

Dizenjimi Grafik: Bojan Ivanović, Brigada Design

Beograd, Serbi, Qershor 2024

<https://tacso.eu>

Hyrje

Analiza për Shqipërinë është një Aneks i Udhëzimeve të DG NEAR për Mbështetjen nga BE të Shoqërisë Civile 2021–2027: Raporti i Vlerësimit 2023.

Udhëzimet paraqesin rezultatet që mbështetja e BE-së për shoqërinë civile synon përgjatë kësaj periudhe 7-vjecare. Ky vlerësim ofron evidencë mbi situatën krahasuar me treguesit e Udhëzimeve për 2023 dhe një krahasim me vitin e analizës bazë 2021.

Ky aneks jep një përmbledhje të të dhënave për vlerësimin e situatës në Shqipëri kundrejt secilit prej 59 treguesve të përfshirë në Udhëzimet. Ky aneks duhet të lexohet së bashku me raportin kryesor, i cili mund të gjendet në faqen e internetit tacso.eu.

Metodologjia

Analiza e paraqitur në raportin kryesor dhe anekset për secilin vend është bazuar në të dhënat e mbledhura nga burime parësore dhe dytësore. Kërkimi parësor përfshin anketat me OSHC-të dhe zyrtarët publik, si dhe analizën ligjore të ligjeve përkatëse. Burimet dytësore përfshijnë raportet e prodhuara nga OSHC-të, institucionet kombëtare të të drejtave të njeriut, qeveria, dhe burime të tjera, të cilat u rishikuan për të grumbulluar informacionin dhe të dhënat e duhura. Grumbullimi dhe analiza e të dhënave i referohet kryesisht vitit 2023. Grumbullimi i të dhënave mbulon edhe vitin 2022 për disa zhvillime të rëndësishme.

Anketa me zyrtarët publik është realizuar nga 27 shkurt deri me 13 mars 2024. Anketa synoi të grumbullojë për disa nga treguesit më të rëndësishëm, perspektivën e zyrtarëve të përzgjedhur publik, të cilët në punën e tyre angazhohen më së shumti me OSHC-të. Anketa konsistoi kryesisht në pyetje të mbyllura dhe ishte anonime. Në Shqipëri u morën 20 përgjigje nga zyrtarët publik.

Anketa e OSHC-ve u realizua nga 31 janari deri me 19 shkurt 2024. Anketa u shpërnda gjërisht dhe u morrën 107 përgjigje të vlefshme nga Shqipëria. Kjo përbën 11.8% të të gjithë përgjigjeve nga të shtatë përfituesit e IPAs.

Dy të tretat e OSHC-ve ishin nga kryeqyteti i Shqipërisë dhe pjesa tjetër prej rreth 35% ishin nga jashtë Tiranës (nga 11 qarqet e tjera të vendit). Më shumë se gjysma e përgjigjeve, 64%, ishin nga zyrtarë të lartë të organizatave, kryesisht drejtorë ekzekutivë dhe anëtarë bordi.

Më shumë se gjysma e atyre që u përgjigjën, 64%, u identifikuan si gra dhe 35% si burra. 1% e atyre që u përgjigjën preferuan të mos tregonin për gjininë e tyre. Më shumë se 4/5 e atyre që u përgjigjën, 87%, ishin 31 vjeç ose më të mëdhenj; 29% ishin më të mëdhenj se 51 vjeç.

Një e dhjeta e atyre që u përgjigjën, 10%, u identifikuan si pjesëtarë të një komuniteti, minoriteti ose grupi të marginalizuar. Nga këta, 6% u identifikuan si pjesëtarë të komunitetit Rom ose Egjiptian.

Më shumë se 3/4 e OSHC-ve pjesëmarrëse, 79% e tyre, janë krijuar gjatë dy dekadave të fundit; pothuaj gjysma e tyre, 49%, nga 2011–2021. Vetëm 2% e OSHC-ve pjesëmarrëse janë krijuar në 1990.

97% e atyre që u përgjigjën ishin nga organizata të regjistruara zyrtarisht. 38% e OSHC-ve pjesëmarrëse janë të regjistruara si shoqata të qytetarëve; 20% janë fondacione. Shumica e OSHC-ve të anketuara, 85%, kanë faqe interneti.

Shumica e organizatave shprehen se punojnë në nivele të ndryshme-lokal, rajonal ose kombëtar. 45% e organizatave u shprehen se punojnë në nivel lokal ose rajonal, ndërsa vetëm 6% u shprehen se punojnë ekskluzivisht në nivel lokal. 24% u shprehen se punojnë në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar. Përsa i përket fushave tematike, përqindja më e madhe e OSHC-ve pjesëmarrëse në anketë, 28%, punojnë në zhvillimin socio-ekonomik. Këto ndiqen nga ato që punojnë me rininë me 26%; mjedisi dhe klima me 25%; përfshirja sociale me 22%; dhe të drejtat e njeriut me 17%.

Më shumë se gjysma e OSHC-ve pjesëmarrëse, 70% e tyre, janë organizata të vogla me 1-10 staf të përhershëm, me kohë të plotë ose të pjesshme dhe me vullnetarë në kohën e anketimit. Vetëm 5% e OSHC-ve pjesëmarrëse angazhojnë 51 ose më shumë staf dhe vullnetarë. 6% e pjesëmarrësve thanë se organizata e tyre patën një xhiro vjetore nën 5,000 euro në 2023, 20% e tyre patën një xhiro vjetore deri në 25,000 euro, dhe 23% patën një xhiro vjetore midis 100,001-500,000 euro. 8% thanë se xhiroja e tyre vjetore kaloi 500,000 euro në 2023

Vlerësimi kundrejt treguesve

Të dhënat e mbledhura u përdorën për zhvillimin e analizës së situatës në 2023 në Shqipëri kundrejt treguesve që po vlerësoheshin.¹ Treguesit u rishikuan dhe vlerësuan bazuar në të njëjtën metodë që është përdorur në vlerësimin e situatës bazë në 2021. Ndërsa për të siguruar qartësi dhe saktësi më të madhe në vlerësim për tre tregues, metodologjia u plotësua me analizë shtesë.² Ndryshimet e bëra për të thjeshtuar anketën e OSHC-ve ndikuan në shtatë tregues, për të cilët vlerësimi i situatës bazë në vitin 2021 është ri-llogaritur.³

Për treguesit që kanë një vlerësim normativ, siç është plotësimi i standarteve të legjisllacionit, është përdorur sistemi i mëposhtëm i dritës së semaforit, për të dhënë një udhëzim të shpejtë vizual:

5 – plotëson të gjithë standardet

4 – plotëson shumicën e standardeve

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

2 – plotëson standardet minimalisht

1 – nuk i plotëson standardet

Sistemi i dritave të semaforit është aplikuar për ato tregues ku një vlerësim i tillë kishte kuptim. Ai është bazuar ose në të dhëna të mbledhura nëpërmjet anketës së OSHC-ve ose në analizën e detajuar të ligjeve të aplikueshme, politikave dhe procedurave, kundrejt standardeve. Justifikimi i vlerësimit mund të gjendet në raportet e vendeve përkatëse dhe analiza në Ankset 1-7 të raportit rajonal.

Treguesit e tjerë ofrojnë një panoramë të trendeve vit-pas-viti krahasuar me analizën bazë të vitit 2021.

Raporti përmban vlerësimin dhe nivelin e zbatimit të treguesve individual sipas strukturës së objektivave specifike në kuadrin e secilës prej tre fushave.

1 Treguesit që nuk janë shqyrtuar për 2023: 1.7.b; 1.10.e; 2.1.b; 2.1.c; 3.2.b; 3.8.c. Këta tregues u përjashtuan nga rishikimi sepse mbledhja e të dhënave për t'i vlerësuar nuk ishte e mundur ose sepse gjuha e treguesve ishte pamjaftueshëmrisht specifike për të mundësuar mbledhjen dhe analizën konsistente të të dhënave.

2 Vlerësimi i treguesve që pasojnë është plotësuar me analizë shtesë: 1.2.a; 1.3.b; 1.6.b.

3 Situata bazë për treguesit që pasojnë është ri-llogaritur: 1.1.a; 1.4.a; 1.5.b; 1.7.d; 1.9.a; 3.3.a; 3.4.a.

Objektivi Specifik 1

Ka një mjedis mundësues për shoqërinë civile për të realizuar aktivitetet e saj.

OS 1.1. Të gjithë individët dhe subjektet juridike në rajonin e zgjerimit mund të krijojnë, t'i bashkohen dhe të marrin pjesë në organizatat jo-formale dhe/ose të regjistruara, mund të mblidhen në mënyrë paqësore dhe të shprehen lirisht.

Treguesi 1.1.a: Masa në të cilën legjislacioni përkatës kombëtar mundëson që:

- 'shoqatat mund të krijohen ose regjistrohen pa asnjë lloj diskriminimi;
- 'nuk ka kufizime të paligjshme për gamën e aktiviteteve ose arritjen e objektivave të tyre;
- 'shpërndarja e tyre mund të ndodhë vetëm pas një vendimi nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme;
- 'nuk ka kufizime të paligjshme për lirinë e tubimit paqësor;
- 'liria e shprehjes ushtrohet nga të gjithë dhe nuk ka kufizime të paligjshme të saj.

Vlerësimi i vitit 2021:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

Vlerësimi i vitit 2023:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

Në Shqipëri organizatat jo-fitimprurëse (të quajtura shoqata, fondacione ose qendra) mund të krijohen nga çdo person pa diskriminim. Kuadri ligjor garanton lirinë e individëve të organizohen ose të ushtrojnë të drejtën e shoqatës dhe regjistrimi nuk është i detyrueshëm.

Sipas ndryshimeve në kuadrin ligjor⁴ për OSHC-të, një ndryshim i rëndësishëm është aprovimi i krijimit dhe zbatimit të regjistrimit elektronik të organizatave jo-fitimprurëse. Supozohej që regjistri elektronik do të krijohej në Gjykatën e Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Tiranë dhe të bëhej funksional nga 30 dhjetori i vitit 2023. Sidoqoftë, edhe pse përmbajtja dhe struktura e regjistrimit elektronik⁵ dhe formatet përkatëse janë zhvilluar, regjistri akoma nuk është krijuar.

Më tej, administrimi i regjistrimit elektronik të OSHC-ve është në përputhje me parimet, kriteret dhe masat e aplikueshme tekniko-organizative për të garantuar dhe menaxhuar sigurinë në procesimin e të dhënave personale, sipas kërkesave të legjislacionit në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale. Sidoqoftë, përmbajtja e regjistrimit elektronik nuk është konsultuar me OJF-të⁶. Përveç kësaj, gjatë periudhës së raportimit, janë aprovuar formatet standarde të regjistrimit elektronik për OSHC-të. Gjithashtu, janë përcaktuar në detaje kërkesat për regjistrimin fillestar dhe ndryshimet e mëvonshme si dhe dokumentet mbështetëse të kërkuara për këtë⁷.

4 Vendim i Këshillit të Lartë të Drejtësisë no. 35, datë 26.01.2022, "Mbi krijimin dhe zbatimin e regjistrimit elektronik të organizatave jo-fitimprurëse". Teksti gjendet në: <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2022/01/26/35/af554540-b05d-4ac0-bdbe-659c59b57f8c>

5 Vendim i Këshillit të Ministrave no. 94, datë 9.2.2022, "Mbi aprovimin e rregullave të detajuara mbi të dhënat parësore dhe dytësore që janë regjistruar në regjistrin elektronik të organizatave jo-fitimprurëse, rregullat e detajuara për ofruesit e informacionit, ndërveprimin me bankat e tjera të të dhënave, si dhe nivelin e aksesit për subjektet e interesuara", publikuar në Gazetën Zyrtare 23/2022. Teksti gjendet në: <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2022/02/09/94/815d9ea4-65b2-400d-b51e-e39b4674418d>

6 Matrica e monitorimit mbi mjedisin mundësues për zhvillimin e OSHC-ve. Raporti i vendit për 2022. Partnerët Shqipëri, Tiranë, Maj 2023, p. 10

7 Këshilli i Lartë i Drejtësisë adoptoi Vendimin no. 445, datë 24.07.2023, "Mbi aprovimin e formave standard regjistrimit elektronik për organizatat jo-fitimprurëse"

Pjesë e mjedisit të OSHC-ve në Shqipëri janë Grupet Lokale të Veprimit (GLV), ligji për të cilat është adoptuar në 2022⁸. GLV është një mekanizëm që synon të përfshijë komunitetet lokale në identifikimin dhe zbatimin e strategjive të zhvillimit rural në Shqipëri. GLV është një organizatë jo-fitimprurëse e bazuar në partneritet, që konsiston në përfaqësimin e interesave social-ekonomike të aktorëve lokal publik dhe privat, ku asnjë autoritet publik apo grup interesi nuk përfaqësohet me më shumë se 49% të votave në vendim-marrje.

Në 2023, disa GLV janë krijuar në zona të ndryshme të vendit. Para fillimit të ushtrimit të aktivitetit, secili GLV ka marrë paraprakisht autorizimin nga Ministri i Bujqësisë. Sidoqoftë, për të marrë autorizimin duhet të kesh vendimin e Gjykatës së Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Tiranë dhe certifikatën nga regjistri i OJF-ve që, duke pasur parasysh kompleksitetin e procesit, krijojnë vonesa në krijimin e GLV-ve.

Në një vendim të nëntorit 2023⁹, Gjykata Kushtetuese pranoni pjesërisht kërkesën e disa OSHC-ve (Komiteti Shqiptar i Helsinkit dhe 4 OSHC të tjera) për të hequr disa nga dispozitat kyçe të Ligjit No. 80/2021 “Mbi regjistrimin e organizatave jo-fitimprurëse”. Kështu, Gjykata theksoi se Ligji mbi regjistrimin nuk plotëson kriterin e “cilësisë së ligjit”, parimin e proporcionalitetit, dhe parimin e sigurisë ligjore dhe se ato janë në kundërshtim me dispozitat e Kushtetutës. Prandaj Gjykata vendosi: të heqë kompetencat specike të Kancelarit, duke e bërë Gjykatën të vetmin organ kompetent për regjistrimin dhe aktivitetin e organizatave; eliminimin e elementeve të sanksioneve administrative, me gjoba për organizatat jo-fitimprurëse; lirinë e OJF-ve nga detyrimi për regjistrimin fillestar në Gjykatën e Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Tiranë brenda 30 ditëve.

Kështu, ka pasur shumë jurisprudencë që është në favor të lirisë së asociimit dhe një ligj të ri. Sidoqoftë, institucionet përgjegjëse për zbatimin e vendimeve të gjykatës nuk kanë adoptuar aktet nënligjore që mundësojnë zbatimin e tyre. Gjithashtu, Ligji No. 80/2021 “Mbi regjistrimin e organizatave jo-fitimprurëse” nuk është zbatuar. Zbatimi ngelet një sfida e madhe, përse kohë shërbimi publik dhe administrata publike nuk janë mjaftueshëm të pregatitur. Sidoqoftë, ajo çfarë OSHC-të kundërshtojnë është mungesa e konsultimit publik përpara adoptimit të këtyre akteve që ka ndikim negative në procesin e zbatimit.

Lidhur me lirinë e tubimit paqësor, legjislacioni vendas nuk ka ndryshuar; ai është i garantuar për të gjithë individët dhe subjektet juridike.

Në 2022–23, disa protesta u bënë në disa qytete të Shqipërisë kundër rritjes së çmimeve, sidomos të karburantit dhe mallrave të shportës. Këto protesta u organizuan nga grupe të ndryshme aktivistësh, dhe në disa raste nga opozita. Lidhur me këto protesta, bazuar në vëzhgimet e disa OSHC-ve dhe Raportin Vjetor të Avokatit të Popullit për 2022, ka pasur disa ankesa dhe raste të bëra publike në media lidhur me tejkalimin e përdorimit të dhunës nga policia gjatë protestave. Gjithashtu, në disa tubime ka patur shumë policë. Probleme të tjera të identifikuara ishin prezenca në turmë e oficerëve të policisë pa uniformë dhe mjete të dukshme identifikimi, numri i madh i të ndaluarve të penalizuar nga policia, dhe intimidimi i qytetarëve kundër pjesëmarrjes në tubime¹⁰.

Pothuaj në të gjithë protestat, oficerët e policisë së shtetit me rroba civile fizikisht kapën protestuesit dhe i dorëzuan ata tek policët me uniformë për t'i shoqëruar në komisaritet e policisë. Ligji nuk e konsideron këtë të paligjshme, por oficerët e policisë së shtetit nuk kishin mjete identifikimi të dukshme sikurse e kërkon ligji¹¹.

Më tej, Raporti mbi Shqipërinë për vitin 2023 i Rrjetit Evropian të Institucioneve të të Drejtave të Njeriut (European Network of Human Rights Institutions), thekson se: “Liria e tubimit dhe organizimit paqësor është në përgjithësi në përputhje me Udhëzimet e OSBE/ODIHR për lirinë e tubimit paqësor, por ligji nuk flet për të drejtën e tubimit online, grumbullimet spontane ose anti-protestat”¹².

8 Ligji no. 36/2022, datë 14.4.2022, “Mbi organizimin dhe funksionimin e grupeve lokale të veprimit”

9 Vendim i Gjykatës Kushtetuese, no. 62, datë 20.11.2023 (V-62/23).

10 Raporti gjendet në: <https://kuvendiwebfiles.blob.core.windows.net/webfiles/202305041105044995Raporti%20vjetor%20i%20veprimtarise%20se%20institucionit%20te%20avokatit%20te%20popullit%20per%20viten%202022-%20Final.pdf>

11 Neni 37, pika 5 e Rregullores së Policisë së Shtetit, adoptuar me Vendim i Këshillit të Ministrave no.750, datë 16.09.2015 dhe në përputhje me praktikën juridike të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut.

12 https://ennhri.org/wp-content/uploads/2023/08/Albania_Country-Report_Rule-of-Law-2023.pdf

Lidhur me lirinë e shprehjes, situata e medias dhe lirisë së shprehjes është përkeqësuar. Është vënë re një rritje të rasteve të kërcënimeve fizike dhe verbale ndaj gazetarëve dhe punonjësve të medias¹³ nga pronarët e medias, përfaqësuesit e strukturave shtetërore (kryesisht të policisë), dhe individëve të identifikuar si të përfshirë ose implikuar në krime.

Sipas Reporters Without Borders World Press Freedom Index 2023, liria e shtypit në Shqipëri është përmirësuar në renditjen e vendeve nga 103 në 2022, në 96 në 2023. “Sidoqoftë, situata mbetet shqetësuese, me pavarësinë editoriale që kërcënohet nga interesat e partive politike dhe gazetarët që janë të rrezikuar nga krimi i organizuar dhe herë pas here nga dhuna policore”¹⁴.

Në 2022, qeveria vendosi të tërheqë nga kalendari i parlamentit ndryshimet ligjore të njohura si paketa “kundër shpifjes”. E ashtuquajtura paketa “kundër shpifjes” u propozua nga qeveria dhe ishte për të rritur pushtetin e Autoritetit të Medias Audio-Vizuale (AMA) dhe Autoritetit të Komunikimeve Elektronike dhe Postare (AKEP). Këtyre dy institucioneve shtetërore iu ishte dhënë pushtet për të vënë gjoba dhe mbyllur portale në se ata “shpifin dhe dhunojnë dinjitetin e individëve në publikimet online”. Paketa ligjore u kundërshtua nga media, gazetarët, ekspertët, dhe organizatat e shoqërisë civile. Me kërkesën e palëve të interesuara, Opinioni i Komisionit të Venecias gjithashtu e konsideroi këtë iniciativë një mjet për kufizimin dhe dhunimin e lirisë së shprehjes.

Sidoqoftë, nuk është bërë përparim në përmirësimin e mjedisit për një gazetar të pavarur dhe monitoruese ose pluralizimin e medias. Shpifja mbetet vepër penale, megjithëse nuk dënohet me burg¹⁵.

Më tej, raporti i DCAF¹⁶ dhe IDM Albania 2023 thekson se: “Rastet e mbylljeve me urdhër të faqeve të internetit, sulmet kibernetike të drejtuara, ngacmimi online i gazetarëve dhe ngushtimi i hapësirës së lirisë për të marrë dhe përcjellë informacionin dëshmon për rënie në lirinë e medias. Ndërsa format online të censurës rriten duke ulur kritikizmin dhe promovimin e propogandës së qeverisë, gazetaria e pavarur po përballlet me sfida në rritje”.

Autoriteti i Medias Audio-Vizuale adoptoi Kodin e Transmetimeve Audio-vizuale¹⁷. Kodi është i detyrueshëm dhe përcakton parimet, rregullat, kërkesat, dhe praktikën e transmetimeve audio dhe audiovizuale. Përpara adoptimit, një draft i kodit u pregatit bazuar në konsultimet me palët e interesuara. Kodi synon të përmirësojë aplikimin e të drejtës për barazi gjinore, luftën kundër gjuhës së urrejtjes dhe adresimin e dizinformacionit në favor të respektimit të të drejtave të njeriut, lirinë e shprehjes dhe informimit, mbrojtjen e fëmijëve, të drejtën e privatësisë dhe mbrojtjen e të dhënave personale, mbajtjen sekrete të burimit të informacionit, mos-lejimin e transmetimeve që nxisin ose justifikojnë dhunën, respektin për dinjitetin, barazinë gjinore, pluralizmin, dhe paanësinë e informimit, etj.

Në përgjithësi, Shqipëria vazhdon të përjetojë një rënie në lirinë e medias. Gazetarët janë të rrezikuar nga krimi i organizuar dhe herë pas here nga dhuna policore. Ndërsa kuadri ligjor mbetet në përgjithësi i përshtatshëm, ka boshllëqe dhe vitet e fundit nuk është bërë përparim në përmirësimin e mjedisit për gazetar të pavarur dhe monitoruese ose pluralizmin e medias¹⁸.

13 Raport krahasues mbi situatën e respektimit të të drejtave dhe lirive të njeriut në Shqipëri për 2022–2023, Komiteti Shqiptar i Helsinkit, Tiranë, Dhjetor 2023, p. 34.

14 [Explore - Civicus Monitor](#) në 25 Mars 2023.

15 Matrica e monitorimit mbi mjedisin mundësues për zhvillim të OSHC-ve. Raporti i vendit për 2022. Partnerët Shqiptarë, Tiranë, Maj 2023, p. 14.

16 Online actions, offline harms: Veprimet në internet, dëmet jashtë linje: Raste studimore mbi gjininë dhe sigurinë kibernetike në BB, DCA, Nëntor 2023.

17 <https://ama.gov.al/wp-content/uploads/2020/07/AMA-Kodi-i-Transmetimit.pdf>; Vendim no. 60, datë 10.07.2023 “Mbi adoptimin e Kodit të Transmetimeve Audiovizuale”.

18 <https://www.ecpmf.eu/albania-media-pluralism-and-transparency-concerns-fuel-deterioration-in-media-freedom/>

OS 1.2. Autoritetet publike mbrojnë OSHC-të nga ndërhyrjet dhe sulmet dhe repektojnë të drejtën e tyre të privatësisë.

Treguesi 1.2.a: Sa OSHC-të kanë mundësinë e një ndërhyrje efektive për të sfiduar ose kërkuar rishikimin e vendimeve që prekin ushtrimin e të drejtave të tyre.

Vlerësimi i vitit 2021:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

Vlerësimi i vitit 2023:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

TKuadri ligjor në Shqipëri mundëson akses të plotë për OSHC-të, si persona juridik, për të kërkuar zgjidhje, sfiduar ose për të kërkuar rishikim të vendimeve që prekin ushtrimin e të drejtave të tyre. Kështu, OSHC-të mund të ankohen ligjërisht në gjykatë për çështje civile, administrative dhe penale.

Gjatë periudhës së raportimit, OSHC-të kanë ushtruar të drejtën për informim dhe konsultim publik si një instrument për të marrë informacion mbi çështjet për të cilat kanë interes nga institucionet e ndryshme publike si dhe gjykatat. Disa OSHC kanë marrë licencën nga Ministria e Drejtësisë për ofrimin e ndihmës ligjore falas (parësore ose dytësore) për OSHC-të e tjera dhe individët. Kjo praktikë ka ndodhur edhe në 2021.

Ka pasur vonesa në adoptimin e draft-ligjit “Mbi padinë kolektive”, pregatitur nga OSHC-të në 2021 si një zgjidhje për mbrojtjen e interesave kolektive. Statusi i këtij draft-ligji nuk ndryshoi në 2023¹⁹. Ai synon të krijojë një mjet të ri ligjor, “padinë kolektive”, që lehtëson aksesin e qytetarëve në drejtësi dhe ndalon sjelljen jo-ligjore të operatorëve të ndryshëm. Draft-ligji po pret prej më shumë se dy vitesh që të diskutohet në Komisionet Parlamentare.

Më tej, duke iu referuar Anketës së OSHC-ve, 81% e të anketuarve thanë se qeveria nuk ka marrë ndonjë vendim për organizatën e tyre që ndikon negativisht në aftësinë e tyre për të ushtruar të drejtat e tyre. Nga ana tjetër, 14% e të anketuarve thanë se qeveria ka marrë vendime që ndikojnë negativisht në aftësinë e tyre për të ushtruar të drejtat e tyre. Të anketuarit përmendën se një nga këto vendime që ka pasur ndikim negativ në aftësinë e tyre për të ushtruar të drejtat e tyre është:

- Regjistrimi i pronarëve përfitues, sipas së cilit OSHC-të janë të detyruar të regjistrohen në Qendrën Kombëtare të Biznesit, edhe pse nuk janë biznese, me një kosto të larta financiare regjistrimi.

Duke parë rezultatet e Anketës së OSHC-ve, 50% e atyre që janë ndikuar negativisht nga vendimet e qeverisë thanë se nuk kishin mundësi të sfidojnë këto vendime në mënyrë efektive. Për shkak të kostos financiare dhe mungesës së ekspertizës ligjore, është e vështirë për OSHC-të që të sfidojnë ose të kërkojnë një rishikim të vendimeve që çenojnë ushtrimin e të drejtave të tyre. Sidoqoftë, 29% e të anketuarve që ishin ndikuar negativisht nga vendimet e qeverisë thanë se ata patën mundësi të sfidojnë këto vendime. Një përqindje e lartë e të anketuarve (21%) u shprehën se vendimet finale nuk janë dhënë akoma.

Si konkluzion, legjislacioni dhe aktet proceduriale afirmojnë të drejtën e OSHC-ve për një zgjidhje efektive dhe ka një përmirësim në zbatim krahasuar me vlerësimin e situatës bazë në 2021.

¹⁹ <https://www.parlament.al/dokumentacioni/aktet/80cfda5e-a3c6-497e-9def-0cdf23d76ecd>

Treguesi 1.2.b: Masa në të cilën OSHC-të janë të mbrojtura me ligj kundrejt kërcënimeve, sulmeve, ngacmimeve ligjore dhe trajtimit diskriminues, në veçanti:

- 'Kërcënimet përfshirë intimidimin, ngacmimin, shpifjen, si dhe gjuhën e urrejtjes, fizikisht dhe online;
- 'Sulmet përfshirë aktet e dhunës, abuzimit fizik, kontrollit dhe dëmtimit të pronës;
- 'Ngacmimi juridik përfshirë arrestimin ose ndalimin arbitrar, ndërhyrjen e paligjshme në komunikime, abuzimin me procedimet dhe kërcënimet penale, civile dhe administrative;

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet

Në Shqipëri, Kodi Penal dhe Civil në përgjithësi përcaktojnë rregullat për përgjegjësinë, procedurat penale dhe llojet e masave të dënimit kundër personave juridik për një vepër penale të kryer nga persona fizik/juridik. Këto kërkesa duhet të interpretohen në një mënyrë të gjërë që të ofrojnë mbrojtje për OSHC-të dhe për tu aplikuar nga ato.

Në 2023, një grup ekspertësh u ngrit për të draftuar Kodin e Ri Penal. Kodi Penal është akti kryesor ku përfshihen dispozitat e përgjithshme për trajtimin e kërcënimeve, sulmeve, dhe veprave të tjera penale.

Më tej, Udhërrëfyshi mbi Shtetin Ligjor – Kapitulli 23 “Drejtësia dhe të drejtat themelore” – përcakton detyrimin e Shkollës së Magjistraturës për të ofruar trajnimin e gjyqtarëve në Paditë Strategjike Kundër Pjesëmarrjes Publike (Strategic Lawsuits Against Public Participation–SLAPPs). Kjo është detajuar në Raportin e Rezultateve të Konsultimit Publik²⁰. Në Shqipëri, Paditë Strategjike Kundër Pjesëmarrjes Publike janë një koncept i ri dhe nuk ka pasur ndonjë iniciativë tjetër përveç sa është përmendur këtu.

Kështu, në 2023 nuk ka pasur ndonjë ndryshim themelor legjislativ dhe prandaj situata është pothuaj e njëjtë sikurse në raportin paraardhës, duke theksuar se nuk ka kuadër ligjor specifik për mbrojtjen e OSHC-ve nga kërcënimet, ngacmimi juridik, dhe trajtimi diskriminues. OSHC-të janë subjekte sikurse personat fizik dhe mund të sigurojnë të drejtat e tyre nëpërmjet dispozitave të përgjithshme. Këto dispozita ndahen në akte të ndryshme që janë në përputhje me shumicën e standardeve ndërkombëtare, megjithëse zbatimi i tyre në praktikë duhet përmirësuar.

Treguesi 1.2.c: Pjesa e OSHC-ve që operojnë efektivisht, pa kërcënime, sulme, ngacmime juridike dhe trajtim diskriminues, në kuptimin e:

- Numrit të ankesave për mungesën e mbrojtjes për OSHC-të;
- Numrin e sulmeve mbi OSHC-të dhe anëtarët e tyre;
- Numrin e rasteve të dëmtimit të pronës;
- Numrin e rasteve të trajtimit diskriminues në raportim;
- Numrin e rasteve kur zyrat e OSHC-ve janë kontrolluar në mënyrë të paligjshme, në kuadrin e inspektimeve;
- Numrin e rasteve të ndërhyrjes në komunikimet e OSHC-ve.

Bazuar në rezultatet e Anketës së OSHC-ve, 88% e të anketuarve (84% në 2021) thanë se organizata e tyre ose anëtarët e tyre nuk ishin subjekt i kërcënimeve ose sulmeve fizike. Nga ana tjetër, 3% e të anketuarve (3% në 2021 gjithashtu) thanë se ata ishin subjekt i kërcënimeve ose sulmeve fizike ndaj organizatës ose anëtarëve të tyre.

²⁰ <https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/661>

Pjesa e OSHC-ve që paraqiti ankesa zyrtare sepse ju ishte mohuar mbrojtja nga kërcënimet ose sulmet fizike ishte 1% krahasuar me 2% në 2021. Gjithashtu, në 2023, nga ata që nuk paraqitën një ankesë zyrtare, 1% thanë se ata nuk dinin se si të paraqisnin një ankesë zyrtare; 2% thanë se ata janë ankuar në të kaluarën dhe nuk kanë pasur një përgjigje efektive nga autoritetet.

Më tej, 97% e të anketuarve (97% edhe në 2021) thanë se organizata e tyre nuk ka pasur dëmtim të pronës si pjesë e kërcënimeve ose sulmeve fizike kundër tyre. Ka sidoqoftë një përqindje të vogël të OSHC-ve (2%, krahasuar me 3% në 2021) që kanë pasur dëmtim të pronës si pjesë e kërcënimeve ose sulmeve fizike kundër tyre.

Pothuaj të gjithë të anketuarit (97%, krahasuar me 98% në 2021) thanë se zyrat e tyre nuk kanë qenë subjekt i kontrolleve apo inspektimeve të paligjshme. Sidoqoftë, 2% e tyre thanë se zyrat e tyre kanë qenë subjekt i kontrolleve apo inspektimeve të paligjshme. 93% e të anketuarve (92% në 2021) thanë se autoritetet nuk kanë ndërhyrë në komunikimet e organizatës së tyre; ndërsa 4% (5% në 2021) thanë se autoritetet kanë ndërhyrë në komunikimet e organizatës së tyre.

Duhet shtuar se pothuaj të gjithë zyrtarët publik që morën pjesë në anketë besojnë se OSHC-të mund të operojnë efektivisht, pa kërcënime, sulme, ngacmime juridike, dhe trajtim diskriminues.

OS 1.3. Masat e përdorura për të luftuar ekstremizimin, terrorizmin, pastrimin e parave, ose korrupsionin janë të targetuara dhe proporcionale, në përputhje me qasjen e bazuar në rrezikun, dhe respektojnë standardet e të drejtave të njeriut mbi lirinë e anëtarësimit, tubimit dhe shprehjes.

Treguesi 1.3.a: Masa në të cilën ligjet për të luftuar ekstremizimin, terrorizmin, pastrimin e parave, ose korrupsionin nuk kufizojnë aktivitetet legjitime të OSHC-ve.

Vlerësimi i vitit 2021:

4 – plotëson shumicën e standardeve

Vlerësimi i vitit 2023:

4 – plotëson shumicën e standardeve

Në legjislacionin për të luftuar pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit, OSHC-ve ju kërkohet të regjistrojnë pronarët përfitues, megjithëse koncepti i pronarëve përfitues për organizatat jo-fitimprurëse nuk është përcaktuar qartë. Në fillim të vitit 2022²¹, në përgjigje të presionit nga OSHC-të, qeveria e shtyu afatin për OSHC-të për të regjistruar pronarët përfitues. Por, njëkohësisht, shumica e gjobës për mos-regjistrimin brenda afatit u rrit. Përveç kësaj, autoritetit publik për menaxhimin e Regjistrimit të Organizatave Jo-fitimprurëse ju dhanë kompetenca shtesë për ta ndryshuar statusin e OSHC-ve nga aktive në të pezulluara derisa të paguhej gjoba.

Qeveria ka aprovuar Strategjinë Ndërsektoriale për Parandalimin e Ekstremizmit të Dhunshëm dhe Luftën Kundër Terrorizmit 2023–2025 dhe Planin e Veprimit 2023–2025²². Në strategji, OSHC-të konsiderohen si partner strategjik në arritjen e qëllimeve dhe zbatimin e strategjisë. Ata janë bashkëpunëtorë kryesorë në parandalimin e ekstremizmit të dhunshëm.

Kjo strategji ka disa masa të lidhura me OSHC-të. Kështu, OSHC-të mund të krijojnë programe të ndryshme shkollore kur dhe ku identifikohen shenjat e para të ekstremizmit të dhunshëm dhe radikalizimit, realizojnë aktivitete për fuqizimin e kohezionit social, dhe qëndrueshmërinë e luftës personale dhe

21 Ligji i ndryshuar No. 112/2020 "Për regjistrimin e pronarëve përfitues" me Ligjin no. 6/2022, datë 27.12.2022 <https://qbz.gov.al/preview/caaa4106-aab1-44bb-a34b-1ada78851423/cons/20220216>

22 Vendim i Këshillit të Ministrave no. 81, datë 14.02.2023 <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2023/02/14/81/799f9821-562e-4489-a4f3-04d2e-24c1a8e;q=Strategjia%20kunder%20ekstremizmit%20te%20dhunshem>

komunitare kundër ekstremizmit të dhunshëm në komunitetet vulnerabël. Gjithashtu, OSHC-të mund të zhvillojnë anketa dhe mbledhin dhe shkëmbejnë të dhëna për të identifikuar faktorët që ndihmojnë përhapjen e ekstremizmit të dhunshëm dhe radikalizmit online. Strategjia kërkon që puna e palëve të interesuara duhet të jetë e vazhdueshme për të parandaluar rrezikun e financimit të terrorizmit në rastin e instrumentalizimit të organizatave jo-fitimprurëse nga grupet e radikalizuara. Qeveria ka përfshirë një kosto për secilën masë të strategjisë.

Bazuar në një raport të pregatitur nga Partnerët Shqipëri²³ në bashkëpunim me OSHC-të, autoritetet shtetërore dhe institucionet financiare, niveli i rrezikut për sektorin e OJF-ve është vlerësuar I ULËT. Ky raport ishte pjesë e një përgjigje ndërkombëtare e OSHC-ve në mbrojtje të hapësirës qytetare dhe për të adresuar mbi-rregullimin e OJF-ve në emër të Luftës Kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism-AML/CFT), në përputhje me qasjen e drejtuar, të bazuar në rrezikun, dhe proporcionale, të mandatuar nën Rekomandimin 8 të FATF mbi OSHC-të²⁴.

Zbatimi i Vlerësimit Kombëtar të Rrezikut në Shqipëri, i udhëhequr nga Këshilli i Evropës, deri tani është bërë në mënyrë konfidenciale dhe pa përfshirjen e shoqërisë civile. Amendimi i kuadrit ligjor për klasifikimin e OSHC-ve si klientë me rrezik të lartë për sektorin bankar pritet të bëhet pas publikimit të Vlerësimit Kombëtar të Rrezikut në 2024²⁵.

Më tej, Vendimi no.62 i Gjykatës Kushtetuese në 2023²⁶ ngriti disa pyetje lidhur me detyrimin e OSHC-ve për të raportuar, informuar, monitoruar, ose supërvizuar në kuadrin e luftës kundër ekstremizmit, terrorizmit, pastrimit të parave dhe korrupsionit. Ai shpjegon se: "legjislacioni nuk mund të aplikohet pa dallim të çdo mbështetje financiare nga një subjekt jo-kombëtar dhe një organizatë e shoqërisë civile që merr mbështetje *financiare është në thelb përgjegjëse për rrezikimin e interesave politike dhe ekonomike të shtetit dhe aftësisë së institucioneve për të operuar të lirë nga ndërhyrjet.*"

Kështu, vlerësimi për këtë tregues është i njëjtë si në raportin e situates bazë në 2021.

Indicator 1.3.b: Pjesa e OSHC-ve aftësia e të cilave që të ndërmarrin aktivitete legjitime nuk është kufizuar nga zbatimi i ligjeve për luftën kundër ekstremizmit, terrorizmit, pastrimit të parave dhe korrupsionit, vecanërisht nga:

- Ngacmimi juridik për lidhjen e tyre të supozuar me ekstremizmin, terrorizmin, pastrimin e parave, dhe korrupsionin;
- Kufizimet diskriminuese mbi financimin;
- Autoritetet ose bankat që ndalojnë ata të hapin llogari bankare, dergojnë ose marrin para.

Referuar Anketës së OSHC-ve, 87% (90% në 2021) e të anketuarve ishin në gjendje të ndërmerrnin aktivitete të ligjshme pa ngacmim juridik, kufizime diskriminuese mbi financimin dhe kufizime për të hapur llogari bankare, etc. Një % e vogël - 2% e OSHC-ve (2% në 2021) - thanë se anëtarët e tyre kanë qenë subjekt i ngacmimit juridik.

Gjithashtu, rreth 92% (95% në 2021) e të anketuarve thanë se organizata e tyre nuk ka qenë subjekt i kufizimeve diskriminuese si pasojë e marrjes së fondeve nga një burim specifik, ndryshe nga 4% (5% në 2021) e OSHC-ve që thanë se organizata e tyre ka qenë subjekt i kufizimeve diskriminuese si pasojë e marrjes së fondeve nga një burim specifik. Pjesa tjetër e të anketuarve (4%) thanë se nuk e dinë.

E njejta % e të anketuarve sikurse në 2021 (95%) konfirmuan se organizata e tyre nuk është ndaluar nga ndonjë autoritet qeveritar ose bankë të hapë llogari bankare ose të dërgojë apo të marrë para. Pjesa tjetër e të anketuarve - rreth 3% (5% në 2021) - thanë se ata nuk mundën të hapin një llogari bankare

23 <https://partnersalbania.org/wp-content/uploads/2023/01/Terrorist-fnëancing-risk-assessment-metodology.pdf>

24 Matrica e monitorimit mbi mjedisin mundësues për zhvillimin e OSHC-ve. Raporti i vendit për 2022. Partnerët Shqipëri, Tiranë, Maj 2023, p. 12

25 Balkan Civil Society Development Network AML-CFT Brief, February 2024, p. 4.

26 Vendim i Gjykatës Kushtetuese, no. 62, datë 20.11.2023 (V-62/23). Gjendet në: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/vend.6223.pdf>

sepse hapja e një llogarie bankare në një bankë të nivelit të dytë kërkon paraqitjen e një deklarate të rifreskuar çdo tre muaj, e cila ka një kosto financiare. Gjithashtu, në disa banka, procedurat për hapjen e llogarisë bankare janë kaq burokratike (të justifikuara me kërkesat e Ligjit mbi Pastrimin e Parave) sa e bëjnë praktikisht të pamundur të hapin një llogari.

OS 1.4. Autoritetet publike trajtojnë të gjithë OSHC-të në mënyrë të barabartë lidhur me operimet e tyre dhe njësoj si subjektet e tjera (si bizneset për shembull).

Treguesi 1.4.a: Masa në të cilën Ligjet (1) nuk ju kërkojnë OSHC-ve të dorëzojnë më shumë raporte dhe informacion dhe (2) nuk i bëjnë OSHC-të subjekt të më shumë inspektimeve dhe sanksioneve se sa subjektet e biznesit, ndërkohë që çdo gjë tjetër është e barabartë

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet

Një nga ligjet që prek raportimin e OSHC-ve që ka ndryshuar në 2023 është Ligji No. 29/2023 “Mbi tatimin mbi të ardhurat”, amenduar me Aktin Normativ no. 2, datë 7.6.2023, dhe Aktin Normativ no. 7, datë 14.12.2023²⁷. Ky ligj synon të përcaktojë rregullat lidhur me a) tatimin mbi të ardhurat e personave fizik dhe subjekteve; dhe b) tatimin mbi të ardhurat nga trashëgimia, donacionet, fitimi në lojrat e fatit dhe përcakton % dhe kohën e tatimit për subjektet e ndryshme.

Ky ligj përcakton “Subjekt” çdo kompani ose strukturë organizate, të inkuorporuar ose jo, pavarësisht nga forma, fitimprurëse ose jo-fitimprurëse. Kështu, ky ligj prek edhe OSHC-të dhe vendos për ta të njejtat detyrime sikurse për bizneset. Ligji është në fuqi nga 1 janari 2024.

Në janar 2022, parlamenti shqiptar shtyu afatin²⁸ për regjistrimin fillestar të pronarëve përfitues nga autoritetet raportuese. Niveli i të gjithë sanksioneve administrative lidhur me (1) vonesat në raportimin fillestar të pronarëve përfitues dhe (2) mos-regjistrimin e ndryshimeve pjesë e regjistrit, u ndryshuan. Edhe pse afati u shty, disa OSHC u dënuan me gjoba të mëdha sepse ata nuk patën mundësinë të regjistronin pronarët përfitues në afatin e caktuar për shkak të mungesës së informacionit dhe të burimeve. Sidoqoftë, për OSHC-të, niveli i ri i gjobës është i lartë.

Kështu, sipas legjislacionit në fuqi, OSHC-të dorëzojnë të njejtat raporte dhe informacion tek autoritetet sikurse bizneset. Prandaj nuk ka ndryshim midis OSHC-ve dhe bizneseve në fushën e inspektimeve dhe sanksioneve. Arsyet për inspektim, ditët për raportim dhe shumica e gjobave janë të njejtat.

Sidoqoftë, Vendimi No. 62 i Gjykatës Kushtetuese në 2023²⁹ ngriti disa pyetje lidhur me detyrimin e OSHC-ve për të raportuar, informuar, monitoruar, ose supërvizuar në kuadrin e luftës kundër ekstremizimit, terrorizmit, pastrimit të parave dhe korrupsionit. Kështu, ligji shqiptar mbi regjistrimin e OJF-ve ka duplikim dhe kërkesa raportimi të pajustificuara, përfshirë dënime jo-proporcionale dhe të pajustificuara.³⁰ OSHC-të i konsiderojnë këto kërkesa dhe gjoba shumë të mëdha dhe jo-proporcionale.

27 Teksti gjendet në: <https://qbz.gov.al/eli/ligj/2023/03/30/29/e0b4e6c5-bf37-4102-a57c-fd51244a2d5f>

28 Ligji no. 6/2022 “Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin No. 112/2020 “Për regjistrimin e pronarëve përfitues”

29 Vendim i Gjykatës Kushtetuese, no. 62, datë 20.11.2023 (V-62/23). Tek: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/vend.6223.pdf>

30 Balkan Civil Society Development Network AML-CFT Brief, February 2024, p. 4.

OS 1.5. Autoritetet publike qendrore dhe/ose lokale kanë politika dhe rregulla mundësuese për organizatat e vogla komunitare dhe iniciativat qytetare (organizatat grass-roots).

Treguesi 1.5.a: Organizatat e vogla/lokale komunitare dhe iniciativat qytetare lejohen të operojnë ligjërisht pa u regjistruar.

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet

Nuk ka ndryshime lidhur me kuadrin mbi mundësinë e organizatave komunitare/lokale dhe iniciativave qytetare për të operuar pa u regjistruar, pavarësisht nga madhësia e organizatës. Kështu, kuadri ligjor aktual nuk parashikon dhe nuk përcakton detyrime lidhur me formën e organizatave, formale apo informale.

Kështu, legjislacioni shqiptar njeh të drejtën e komuniteteve ose grupeve informale për të qenë aktiv në jetën sociale, të ndërmarrin iniciativa legjilsative (si për shembull referendume lokale), dhe të luftojnë kundër fenomeneve negative. Gjithashtu organizatat e vogla komunitare/lokale dhe iniciativat qytetare mund të aplikojnë për grante njësor si OJF-të e regjistruara.

Treguesi 1.5.b: Para ligjit, organizatat e vogla komunitare dhe iniciativat qytetare të paregjistruara gëzojnë të njëjtën të drejtë të pjesëmarrjes në vendim-marrje sikurse OSHC-të e regjistruara.

Vlerësimi i vitit 2021:

4 – plotëson shumicën e standardeve

Vlerësimi i vitit 2023:

4 – plotëson shumicën e standardeve

Kuadri ligjor lejon dhe nënvizon pjesëmarrjen e barabartë të qytetarëve ose grupeve të interesit në të gjitha fazat e procesit të vendim-marrjes. Është krijuar regjistri elektronik për konsultim publik www.konsultimipublik.gov.al. Ai ka seksione të veçanta për qytetarët, grupet e interesit, dhe ekspertët. Konsultimi publik është një mekanizëm që mundëson përfshirjen e publikut, grupeve të interesit, bizneseve, komunitetit akademik, ekspertëve, dhe medias në proceset vendim-marrëse. Sidoqoftë, lidhur me aplikimin e tij në terren, sipas anketës së OSHC-ve dhe raporteve të palëve të ndryshme të interesuara, pjesëmarrja e OSHC-ve dhe qytetarëve të interesuar, përfshirë grupet informale, në vendim-marrjen publike është akoma një sfidë.

Përtej dispozitave ligjore, OSHC-të, organizatat e paregjistruara, dhe iniciativat nuk janë të përfshira efektivisht në procesin e konsultimit përpara publikimit të akteve në regjistrin elektronik të konsultimit publik. OSHC-të raportojnë një shkallë të ndryshme të përfshirjes në proceset e konsultimit publik, me disa ministri që jo gjithnjë sigurojnë përfaqësimin e grupeve të ndryshme të interesit – për shembull, grupet informale të aktivistëve. Janë raportuar edhe shembuj të konsultimeve fiktive³¹.

Për më tepër, përfshirja e grupeve informale nga zonat rurale është një sfidë e madhe për shkak të mungesës së internetit ose aftësive për përdorimin e platformave online sikurse ajo e konsultimit publik. Kjo është më e dukshme në rastet e ndërhyrjeve të aprovuara në parqe dhe zona të mbrojtura, ku komunitetet e këtyre zonave nuk kanë mundur të marrin pjesë siç duhet në proceset e konsultimit që nga fillimi i procesit, për shkak të mungesës së informacionit në përgjithësi ose të informacionit se si mund të kontribuojnë në platformën e konsultimit.

31 "Një dekadë nga ligji për konsultimin publik në Shqipëri: Një thirrje për reformë", Raport studimor, Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim / IDM, Tiranë, 2023", <https://idmalbania.org/sq/raport-studimor-nje-dekade-nga-ligji-per-konsultimin-publik-ne-shqiperi-thirrje-per-reforme/>

OS 1.6. Të gjithë OSHC-të janë të lira të kërkojnë dhe të marrin fonde.

Treguesi 1.6.a: Masa në të cilën ligjet lejojnë OSHC-të të kërkojnë një gamë të gjerë financimi, përfshirë nga jashtë vendit, pa kufizime të pajustificuara, lidhur me:

- Donacionet në para apo në natyrë nga të gjithë burimet;
- Financimi nga institucionet publike vendase;
- Financimi nga donatorët institucional, korporativ apo individual;
- Financimi nga qeveritë e huaja apo agjensitë shumë-palëshe.

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet

Sikurse në raportin e 2021, dispozitat e përgjithshme kushtëzojnë marrjen e fondeve vetëm lidhur me legjitimitetin dhe burimin e tyre. Burimet e financimit janë: kuotat e anëtarësisë (për shoqatat), fondet, grantet, dhe donacionet nga subjekte private ose publike, të vendit ose të huaja, si dhe nga aktiviteti ekonomik dhe pronat e organizatës jo-firimprurëse. Kështu, nuk ka kufizime ose barrë financiare mbi OSHC-të për të siguruar fonde nga burime të ndryshme të ligjshme.

Kuadri ligjor, në përgjithësi, është plotësisht në përputhje me standardet ndërkombëtare. Sidoqoftë, zbatimi në praktikë ndikohet nga origjina e fondeve.

Treguesi 1.6.b: Përqindja e OSHC-ve që kanë akses në një gamë të gjerë financimi pa ndërhyrjen e pajustificuar të qeverisë.

86% e OSHC-ve pjesëmarrëse deklarojnë se nuk janë ndaluar të aksesojnë ndonjë lloj financimi. Ka një diferencë prej 6% krahasuar me rezultatin e 2021 (92%). Kështu, ka një rënie në përqindjen e OSHC-ve që deklarojnë se nuk janë ndaluar të aksesojnë ndonjë lloj financimi.

OS 1.7. Në përfituesit e IPA, ekziston mbështetja publike financiare dhe jo-financiare për OSHC-të dhe ajo ofrohet në një mënyrë transparente, të përgjeshme, të drejtë dhe jo-diskriminuese.

Treguesi 1.7.a: Niveli i financimit publik për OSHC-të dhe shoqatat është rregulluar qartësisht në ligjet dhe rregulloret dhe të drejtat dhe detyrimet e institucioneve shtetërore, përgjegjëse për vendosjen dhe rishikimin e nivelit të financimit publik, janë përcaktuar qartë në Ligj.

Vlerësimi i vitit 2021:

1 – nuk i plotëson standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

1 – nuk i plotëson standardet

Gjetja e shumës që është alokuar për OSHC-të është një sfidë sepse kjo nuk është e përcaktuar në ligj. Nuk mund të gjenden në asnjë vend të dhëna për financimin e OSHC-ve nga ministritë dhe agjensitë përgjegjëse. Fondi për OSHC-të adresohet në kuadrin e politikave publike dhe strategjive dhe buxheti planifikohet në tërësi.

Agjencia për Mbështetjen e Shoqërisë Civile/AMSHC vazhdon të jetë institucioni kryesor që jep mbështetje financiare për shoqërinë civile, sikurse edhe në 2021. Shuma totale që ka dhënë AMSHC në mbështetje të OSHC-ve në 2023 ishte 96,200 milion lekë³² (afërsisht 900,000 euro).

Treguesi 1.7.b: Përqindja e buxhetit publik e disbursuar në vit për OSHC-të.

Ky tregues nuk është vlerësuar në 2023.

Treguesi 1.7.c: Masa në të cilën kërkesat ligjore që rregullojnë dhënien e fondeve publike për OSHC-të sigurojnë që:

- Kriteret e financimit janë përcaktuar qartë, objektivë dhe të njoftuar publikisht;
- Vlerësimi i propozimeve është i qartë dhe paanshëm;
- Konflikti i interesit është rregulluar qartësisht;
- Kërkesat e raportimit janë të qarta dhe proporcionale.

Vlerësimi i vitit 2021:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

Vlerësimi i vitit 2023:

4 – plotëson shumicën e standardeve

Kuadri ligjor që rregullon dhënien e fondeve publike nuk është i unifikuar. Kështu, secili institucion që jep fonde publike ka rregullat e tij lidhur me procedurën, menaxhimin dhe kontrollin e këtyre fondeve.

Buxheti vjetor i shtetit përfshin financimin publik në mbështetje të shoqërisë civile. Agjencia për Mbështetjen e Shoqërisë Civile/AMSHC vazhdon të jetë institucioni kryesor që jep grante dhe rregullon mbështetjen nga shteti për zhvillim institucional, mbështetje për projekte, dhe mbështetje për bashkë-financimin. Edhe institucione të tjera publike japin fonde publike në formën e granteve.

Në përgjithësi, institucionet publike japin mbështetje financiare për OSHC-të nëpërmjet thirrjeve të hapura për propozime ose thirrjeve të kufizuara për një kategori specifike të OSHC-ve. Shumica e institucioneve publike që japin mbështetje financiare kanë rregulla dhe procedura publike lidhur me

³² Raporti Vjetor 2023, Agjencia për Mbështetjen e Shoqërisë Civile, Tiranë, Mars 2023, p. 13.

masën e financimit, kriteret e aplikimit, përzgjedhjen, dhe kriteret e dhënies.

Agjensia për Mbështetjen e Shoqërisë Civile/AMSHC operon në një mënyrë shumë të organizuar lidhur me thirrjet për propozime dhe bën ndryshimin në këtë drejtim. Çdo gjë lidhur me procedurat e granteve është publike në faqen e internetit të agjensisë. Agjensia njofton thirrjet hapur dhe jep kohën e mjaftueshme për përgatitjen (më shumë se 30 ditë) dhe dorëzimin e projekt propozimeve dhe të gjithë dokumenteve të kërkuara në kuadrin e thirrjes. Në 2023, AMSHC organizoi konsultime me OSHC-të për përcaktimin e fushave prioritare përpara së të njoftonte thirrjen për propozime.

Regullat ekzistuese përfshijnë qartësisht kërkesat e përgjithshme lidhur me konfliktin e interesit në procesin e vendim-marrjes së përfaqësuesve të AMSHC-së, sidomos lidhur me çështjet financiare. Kriteret e aplikimit dhe procedurat e përzgjedhjes janë përfshirë gjithashtu. Aty përmenden edhe raportet narrative dhe financiare që kërkojnë nga OSHC-të që marrin fonde publike. Disa akte shkojnë më tej dhe kërkojnë dokumente të tjerë në rastin kur ka dyshime. Dokumentet e raportimit janë pjesë e kontratës dhe OSHC-të informohen mbi to kur nënshkruhet kontrata. Institucione të ndryshme kanë kërkesa specifike mbi afatet e raporteve që kondicionojnë transferimin e fondeve.

Treguesi 1.7.d: Qeveria qendrore bën informim mbi grantet publik që është mjaftueshëm i detajuar që të mundësojë identifikimin e granteve individuale.

Vlerësimi i vitit 2021:

1 – nuk i plotëson standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

1 – nuk i plotëson standardet

Monitorimi i faqeve të internetit të institucioneve publike që kanë dhënë mbështetje financiare për OSHC-të gjatë 2023, përfshirë AMSHC-në, tregon se nuk ka informacion të mjaftueshëm mbi (1) emrin e OSHC-ve që kanë marrë fonde, (2) shumën e fondeve, (3) titullin e projektit, (4) përshkrimin e projektit, (5) fushën tematike të projektit, dhe (6) zonën gjeografike të shpenzimeve.

Për të marrë informacion lidhur me fondet e dhëna nga agjensitë shtetërore, duhet tu dërgosh atyre një kërkesë për informacion. Sidoqoftë, jo të gjithë kthejnë përgjigje me informacionin e kërkuar mbi (1) emrin e OSHC-së që ka marrë financim, (2) vlerën e grantit, (3) titullin e projektit, (4) përshkrimin e projektit, (5) fushën tematike të projektit, dhe (6) zonën gjeografike të shpenzimeve.

Prandaj, mungesa e dokumenteve publikë lidhur me (1) emrin e OSHC-së që ka marrë financim, (2) vlerën e grantit, (3) titullin e projektit, (4) përshkrimin e projektit, (5) fushën tematike të projektit, dhe (6) zonën gjeografike të shpenzimeve e bën aktivitetin e financimit publik të OSHC-ve jo-transparent dhe rrit nivelin e skepticizmit kundrejt shpërndarjes së fondeve publike.

Bazuar në anketën me autoritetet publike, shumica e zyrtarëve qeveritarë thanë se autoritetet përgjegjëse e kanë bërë publik informacionin mbi dhënien e fondeve publike për OSHC-të në nivelin 'mjaftueshëm publik' ose 'plotësisht publik'. Sidoqoftë, kishte një numër të vogël të zyrtarëve publik të cilët thanë se informacioni mbi dhënien e fondeve publike për OSHC-të ishte bërë publik vetëm në nivelin 'pamjaftueshmërisht publik'.

Treguesi 1.7.e: Pjesa e OSHC-ve që tregon se dhënia e fondeve publike vendase është transparente dhe e drejtë.

Vlerësimi i vitit 2021:

2 – plotëson standardet minimalisht	21%
-------------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

1 – nuk i plotëson standardet	19%
-------------------------------	-----

Lidhur me dhënien e fondeve publike për OSHC-të, situata është përkeqësuar krahasuar me vlerësimin e mëparshëm. Kështu, më pak se 1/5 e të anketuarve (19%; 21% në 2021) thanë se dhënia e fondeve ishte transparente dhe e drejtë. Shumica në anketën e OSHC-ve—55% (53% në 2021)—thanë se dhënia e fondeve publike nuk ishte transparente dhe e drejtë.

Nga ana tjetër, pothuaj të gjithë zyrtarët publik të kontaktuar thanë se dhënia e fondeve ishte mjaftueshëm/shumë transparente dhe e drejtë.

Treguesi 1.7.f: Financimi publik nuk përjashton OSHC-të bazuar në përfaqësimin e grupit të synuar.

Bazuar në anketën e OSHC-ve, përqindja e OSHC-ve që aplikuan për fonde publike ishte 51 % (50% në 2021) dhe përqindja e atyre që nuk aplikuan ishte pothuaj njësoj— 47% e të anketuarve (48% në 2021).

76% e atyre që aplikuan për fonde (77% në 2021) thanë se aplikimi i tyre nuk ishte i suksesshëm. Vetëm 22% e të anketuarve (19% në 2021) thanë se aplikimi i tyre ishte i suksesshëm. Midis arsyeve që dhanë, ata që thanë se aplikimi i tyre ishte i pasuksesshëm renditën: konkurrenca ishte shumë e fortë (21%; 25% në 2021), ose autoritetet financuan organizatat e tyre të preferuara (59%; 66% në 2021).

Përsa ju përket organizatave që nuk aplikuan për fonde publike, 38% (60% në 2021) thanë se ata nuk mendonin se kishin një shans real që të fitojnë, 19% (13% në 2021) thanë se fondet ishin shumë të vogla, dhe 17% thanë se procedurat e aplikimit ishin shumë të komplikuara.

Disa arsye të tjera që u përmendën si shkak i mos-aplikimit për fonde ishin:

- Ne nuk besojmë në procedurat publike të vlerësimit;
- Shumica e fondeve janë të caktuara paraprakisht;
- Ka mungesë informacioni lidhur me financimin publik;

OS 1.8. Individët dhe biznesi gëzojnë lehtësira fiskale për donacionet e tyre për OSHC-të.

Treguesi 1.8.a: Legjislacioni mbi taksat lejon për lehtësira fiskale lidhur me:

- ' Donacionet individuale;
- ' Donacionet nga biznesi.

Vlerësimi i vitit 2021:

2 – plotëson standardet minimalisht

Vlerësimi i vitit 2023:

2 – plotëson standardet minimalisht

Legjislacioni mbi donacionet individuale/nga biznesi nuk ndryshoi në 2022–23. Ligjet ekzistuese nuk njohin donacionet nga individët si të zbritshme nga taksat për qëllimet e tatimit mbi të ardhurat. Kështu, filantropia individuale nuk është subjekt i zbritjes së taksave.

Në Shqipëri nuk ka akoma ndonjë nxitje lidhur me taksat për donacionet individuale dhe ka vetëm nxitje të papërfillshme për donacionet nga bizneset.

Ligji No. 29/2023 “Mbi tatimin mbi të ardhurat “ datë 30 Mars 2023, efektiv nga 1 Janari 2024, përmban disa ndryshime dhe qartësime lidhur me shpenzimet që konsiderohen të pa-zbritshme për qëllimet e tatimit mbi të ardhurat për bizneset. Krahasuar me ligjin ekzistues, ligji i ri mbi tatimin mbi të ardhurat ka hequr rregullat e kapitalizimit dhe kufizimet për zbritshmërinë e donacioneve në rastin e fatkeqësive natyrore zyrtare³³. Kështu, shumat e sponsorizimit që kalojnë këto limite nuk janë të zbritshme:

- 5% e fitimit para taksimit për shtypshkronjat dhe publikimin e punimeve letrare, shkencore, enciklopedike, si dhe për aktivitetet kulturore ose artistike;
- 5% e fitimit para taksimit për aktivitetet sportive, me përmbushjen e disa kushteve;
- 3% e fitimit para taksimit për për sponsorizimet e aktiviteteve të tjera.

Kështu, donacionet nga bizneset mund të jenë për çdo fushë, por biznesi i referohet këtyre vetëm në raportin vjetor dhe nuk përfiton nga përjashtimi nga taksat.

Treguesi 1.8.b: Pjesa e individëve privat që kanë dhënë para tek një OSHC.

Bazuar në CAF Report 2023, në Shqipëri, 25% e individëve kanë dhuruar para për një OSHC. Duke e krahasuar këtë përqindje me vitet e mëparshme (31% në 2021 dhe 36% në 2022), ka një rënie në pjesëmarrjen e individëve në dhurimin për OSHC-të.

³³ <https://kpmg.com/al/en/home/insights/2023/10/non-deductible-expenses-and-bad-debts-in-2024.html>

OS 1.9. Ka lehtësira fiskale për OSHC-të.

Treguesi 1.9.a: Masa në të cilën ligjet mbi taksat ofrojnë si më poshtë:

- Të ardhurat e gjeneruara nga OSHC-të nga grantet, donacionet, dhe anëtarësia, nga veprimtaria ekonomike, investimet, pasuritë, dhuratat dhe trashëgimia nuk janë subjekt i taksimit;
- Çdo e ardhur ose fitim shtesë të gjeneruara nga aktiviteti ekonomik dhe të përdorura nga OSHC-të për qëllime që lidhen me misionin nuk janë subjekt i taksës të të ardhurave/fitimit të biznesit.

Vlerësimi i vitit 2021:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

Vlerësimi i vitit 2023:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

Bazuar në llojin e organizatës, fushën e veprimit, dhe aktivitetet, OSHC-të përjashtohen nga tatimi mbi të ardhurat nga grantet, donacionet, kuotat e anëtarësisë, dhuratat dhe trashëgimia të cilat nuk përdoren si përfitim për themeluesit ose anëtarët.

Gjithashtu, bazuar në ndryshimin në Ligjin mbi Tatimin mbi Vlerën e Shtuar/TVSH, OSHC-të e financuara nga donatorët e huaj, përfshirë fondet nga Programi i Shoqërisë Civile (Civil Society Facility), si nga Delegacioni i BE ashtu dhe nga fondet rajonale, përjashtohen nga TVSH, dhe kontratat e rimbursimit janë nën IPA III (projektet e IPA II nuk kualifikohen për përjashtim)³⁴. Përjashtimi nga sistemi i TVSH-së për projektet e IPA III u bë me ligj në shtator 2023 dhe, aktualisht, po zhvillohen procedurat për regjistrimin e projekteve.

Më tej, OSHC-të mund të angazhohen në aktivitete ekonomike. Kështu, OSHC-të lejohen të gjenerojnë të ardhura nga pronat e tyre duke investuar në to, dhënë me qera, ose shitur. Sidoqoftë, në këto raste rregullat financiare nuk bëjnë dallim midis OSHC-ve dhe ndërmarrjeve tregëtare. Për rrjedhojë, OSHC-të paguajnë tatimin mbi fitimin mbi të gjithë të ardhurat nga aktiviteti ekonomik sikurse subjektet e tjera juridike.

Nga ana tjetër, "OJF-të që kanë aktivitet ekonomik në nivelin e 20% të të ardhurave vjetore nuk janë subjekt i tatimit mbi të ardhurat përveç se kur të ardhurat nga aktiviteti ekonomik nuk janë ri-investuar në aktivitetin e organizatës. Nuk ka nxitje lidhur me taksat për OJF-të që kanë statusin e ndërmarrjeve sociale"³⁵.

34 Udhëzim No. 27, datë 13.09.2023, publikuar në Gazetën Zyrtare no.137, datë 20.09.2023.

35 Matrica e monitorimit mbi mjedisin mundësues për zhvillimin e OSHC-ve. Raporti i vendit për 2022. Partnerët Shqipëri, Tiranë, Maj 2023, p.15.

OS 1.10. Politikat dhe mjedisi ligjor ofrojnë insentiva dhe lehtësojnë vullnetarizmin dhe punësimin në OSHC.

Treguesi 1.10.a: Janë adoptuar ligje që rregullojnë vullnetarizmin

Vlerësimi i vitit 2021:

2 – plotëson standardet minimalisht

Vlerësimi i vitit 2023:

2 – plotëson standardet minimalisht

Sikurse është theksuar në vlerësimin e mëparshëm në 2021, Shqipëria ka aprovuar Ligjin mbi Vullnetarizmin në 2016 (Ligji 45/2016). Ligji synon të nxisë angazhimin qytetar dhe pjesëmarrjen e qytetarëve në zhvillimin e komunitetit. Sidoqoftë, kuadri ligjor nuk krijon një mjedis mundësues për OSHC-të që të përqendrohen mbi dhe të punojnë me vullnetarët. Ligji ishte më shumë një pengesë se sa një kuadër mundësues sepse nuk mund të aplikohet në praktikë.

Situata është pak a shumë njësoj sepse nuk është parë ndonjë ndryshim i rëndësishëm që nga vlerësimi i kaluar. E vetmja gjë që mund të përmendet është se në 2022, një grup pune u krijua me përfaqësues nga disa OSHC të interesuara, Ministri i Shtetit për Rininë dhe Fëmijët, Ministria e Financave, Agjensia Kombëtare për Punësim dhe Aftësim, dhe ekspertë ligjorë për të diskutuar ndryshimet ligjore dhe rregulative për përmirësimin e ligjit ekzistues.

Sipas Vendimit no.790, datë 28.12.2023, "Mbi aprovimin e programit të përgjithshëm analitik të projekt-akteve që do të prezantohen për rishikim në Këshillin e Ministrave gjatë 2024", rishikimi i Ligjit 45/2016 "Mbi vullnetarizmin" është parashikuar të bëhet në semestrin e tretë të vitit 2024.

Treguesi 1.10.b: Strategjitë dhe programet e qeverisë për vullnetarizimin mbështesin vullnetarizmin tek OSHC-të dhe kanë alokuar burime të mjafteshme për zbatimin.

Vlerësimi i vitit 2021:

1 – nuk i plotëson standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

1 – nuk i plotëson standardet

Situata ishte e njëjtë si në 2021, në 2023 nuk kishte strategji kombëtare ose programe të vullnetarizmit në Shqipëri.

Treguesi 1.10.c: Pjesa e OSHC-ve që përfitojnë nga strategjitë dhe programet shtetërore të punësimit

Sipas rezultateve të anketës së OSHC-ve, 11% (6% në 2021) e të anketuarve thanë se kanë përfituar nga strategjia e qeverisë për punësimin.

Ata që kanë përfituar thanë se kanë një marrëveshje me Agjensinë Kombëtare për Punësim dhe Aftësim për të punësuar anëtarë të komuniteteve vulnerabël.

Treguesi 1.10.d: Pjesa e OSHC-ve që përfitojnë nga strategjitë dhe programet shtetërore të vullnetarizmit.

Nuk është e aplikueshme për Shqipërinë pasi nuk ka strategji kombëtare ose programe të vullnetarizmit në Shqipëri.

Treguesi 1.10.e: Pjesa e punonjësve të OSHC-ve në numrin e përgjithshëm të të punësuarve.

Ky tregues nuk është vlerësuar për 2023.

Treguesi 1.10.f: Përqindja e njerëzve që kanë qenë vullnetarë në një organizatë.

Referuar CAF Report 2023, përqindja e njerëzve në Shqipëri që kanë qenë vullnetarë në 2023 ishte 8%, krahasuar me 11% në 2021. Në 2022 ishte 8%. Kështu, nga 2021 në 2023 më pak njerëz kanë dalë vullnetarë për të dedikuar një pjesë të kohës së tyre për OSHC-të.

Objektivi Specifik 2

Bashkëpunim dhe partneritet i fuqizuar midis OSHC-ve dhe institucioneve publike.

OS 2.1. Autoritetet dhe institucionet publike përfshijnë OSHC-të në proceset vendim-marrëse dhe politikë-bërëse.

Treguesi 2.1.a: Ligjet, aktet nën-ligjore, strategjitë dhe aktet e tjera të interesit publik dhe reformat e politikave janë konsultuar efektivisht me OSHC-të lidhur me:

- OSHC-të kanë akses në draft-dokumentet që nga fillimi i procesit të përgatitjes deri në fund të procedurës së aprovimit;
- Të paktën 15 ditë janë lënë për komentim përpara se draft-dokumenti të kalojë në procedurat e aprovimit;
- Përdorimi i procedurave të jashtëzakonshme/përsheptuara për adoptimin e legjislacionit pa mundësinë e konsultimit është një përjashtim dhe i justifikuar sic duhet;
- Raportet mbi rezultatet e konsultimeve publike, përfshirë arsyet për mos-marrjen parasysh të komenteve, janë publikuar në kohë;
- Anëtarët e grupeve të punës nga OSHC-të janë përzgjedhur bazuar në një thirrje publike, kritere të qarta dhe barazinë;
- Anëtarët e grupeve të punës nga OSHC-të përfshijnë përfaqësues të shoqërisë si e tërë, përfshirë grupet e grave, LGBTQIA, migrantëve, minoriteteve, pa-aftësisë dhe të tjerë, në përputhje me Qasjen e Bazuar në të Drejtat e Njeriut.

Vlerësimi i vitit 2021:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

Vlerësimi i vitit 2023:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar

Konsultimi publik është një mekanizëm që mundëson përfshirjen e publikut, grupeve të interesit, bizneseve, komunitetit akademik, ekspertëve, dhe medias në proceset vendim-marrëse. Është krijuar regjistri elektronik për konsultim www.konsultimipublik.gov.al, ku qeveria dhe agjensitë publike bëjnë konsultime me publikun³⁶. Baza ligjore për zhvillimin e procesit të konsultimit publik³⁷ është ndër më të avancuarit bazuar në standardet e Bashkimit Evropian. Regjistri ka shërbyer si një instrument kryesor për procesin e konsultimit publik që nga 2021.

Një mekanizëm tjetër për të siguruar pjesëmarrjen e shoqërisë civile në Procesin e Negociatave të Aksesimit në BE ishte Platforma e Partneritetit për Integrimin Evropian (Partnership Platform for European Integration), ku pjesëmarrja e OSHC-ve në Bordin Drejtues të platformës dhe 33 tryezat e konsultimeve është një kërkesë ligjore. Gjatë 2022–2023, disa nga institucionet udhëheqëse të kapitujve të ndryshëm hapën një thirrje për anëtarë të rinj nga OSHC-të për në tryezat e konsultimeve.

Raporti Vjetor i Konsultimit Publik 2023 thekson se nga 69 akte të konsultuara në total, për 53 akte konsultimi publik zgjati të paktën 20 ditë pune. Kohëzgjatja prej “20 ditë pune” është afati ligjor për publikimin e akteve në Regjistrin Elektronik për Njoftimet dhe Konsultimet Publike.

³⁶ Ligji no. 146/2014 “Për njoftimin dhe konsultimin publik”, dhe Urdhër no. 3, datë 29.12.2021, i Sekretarit të Përgjithshëm të Zyrës së Kryeministrit, “Për aprovimin e udhëzuesit të konsultimit publik”.

³⁷ Raporti Vjetor i Performances së Konsultimeve Publike 2023, Qeveria e Shqipërisë, Shkurt 2024.

Ka edhe metoda të tjera për procesin e konsultimit si organizimi i takimeve konsultative, dëgjuesat publike, tryezat e punës me palët e interesuara, komunikimet me email, dhe letrat zyrtare, të cilat bëhen që në fazat e hershme të draftimit të akteve deri në versionin përfundimtar, i cili pastaj dorëzohet për aprovim. Në varësi të kompleksitetit dhe rëndësisë së iniciativës ligjore, institucionet përzgjedhin metodat dhe kohën për konsultimet publike. Pas përjashtimeve të nevojshme, numri total i akteve për të cilat ishin kërkuar konsultimet publike ishte 64, nga të cilët 59 kaluan nëpër këtë proces nëpërmjet të paktën një metode.

Gjatë 2023, 241 draft akte priteshin që të aprovoreshin dhe rregullat e përjashtimit nga procesi i konsultimit publik u aplikuan për 172 akte. Kështu, për vitin 2023, indeksi i përdorimit të përjashtimit nga konsultimi publik për aktet në kuadrin e dokumenteve strategjik sektorial ishte 71.36%, krahasuar me 72.6% për 2021³⁸.

Në përgjithësi, një raport është përgatitur për të gjithë draft aktet e publikuara për konsultim në Regjistrin Elektronik për Njoftimet dhe Konsultimet Publike, duke paraqitur pranimin ose refuzimin e sugjerimeve të marra gjatë procesit të konsultimit.

Sidoqoftë, OSHC-të, grupet dhe iniciativat e pa-regjistruara nuk janë përfshirë në mënyrë efektive në procesin e konsultimit përpara se akti është publikuar në regjistrin elektronik të konsultimeve publike. OSHC-të raportojnë shkallë të ndryshme të përfshirjes në proceset e konsultimeve publike, me disa ministri që jo gjithmonë sigurojnë përfaqësimin e grupeve të ndryshme të interesit – për shembull, grupeve informale të aktivistëve³⁹.

Më tej, anketa e OSHC-ve tregoi se përqindja e OSHC-ve në konsultime efektive ishte 34%, krahasuar me 31% në 2021. Gjithashtu, 29% e OSHC-ve kishin akses në draft-dokumentin që nga fillimi i procesit të draftimit deri në fund të procedurës së adoptimit (24% në 2021). 23% e OSHC-ve kishin të paktën 15 ditë kohë për të komentuar (24% në 2021). 15% e OSHC-ve kishin përfaqësuesit e tyre anëtarë të një grupi pune të ngarkuar me zhvillimin e ligjeve, akteve nën-ligjore, strategjive, ose akteve të interesit publik dhe reformës së politikave, krahasuar me 18% në 2021.

Duke konsideruar aplikimin në terren, anketa e OSHC-ve, si dhe raportet e palëve të ndryshme të interesuara, pjesëmarrja e OSHC-ve në proceset e vendim-marrjes publike është akoma një sfidë. Pjesëmarrja kuptim-plotë e OSHC-ve në proceset e formulimit të politikave dhe vendim-marrjes vazhdon të jetë jo-efektive, pavarësisht nga legjislacioni dhe mekanizmat e bashkëpunimit që ekzistojnë.

Treguesi 2.1.b: OSHC-të janë përfshirë efektivisht në mekanizmat mbykqyrës.

Nuk është vlerësuar.

Treguesi 2.1.c: Pjesa e OSHC-ve që kanë marrë pjesë në konsultime gjatë përgatitjes së raporteve shtetërore në kuadrin e detyrimeve ndërkombëtare dhe të tjera lidhur me të drejtat e njeriut dhe zbatimin e rekomandimeve të tyre.

Nuk është vlerësuar.

38 <https://konsultimipublik.gov.al/documents/reports/Raporti%20vjetor%20i%20performanc%C3%ABs%20p%C3%ABr%20konsultimet%20publike%202023.pdf>

39 "Një dekadë nga ligji për konsultimin publik në Shqipëri: Një thirrje për reforme", <https://idmalbania.org/sq/raport-studimor-nje-dekade-nga-ligji-per-konsultimnë-publik-ne-shqiperi-thirrje-per-reforme/>

OS 2.2. Autoritetet dhe institucionet publike pranojnë rëndësinë e shoqërisë civile në debatin shoqëror mbi politikat dhe proceset e integritimit në BE.

Treguesi 2.2.a: Masa në të cilën OSHC-të vlerësojnë si mbështetës qëndrimin e zyrtarëve publik kundrejt shoqërisë civile

Vlerësimi i vitit 2021:

2 – plotëson standardet minimalisht	34%
-------------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

2 – plotëson standardet minimalisht	38%
-------------------------------------	-----

Në anketën e OSHC-ve të 2023, 38% e OSHC-ve theksuan qëndrimin e zyrtarëve publik kundrejt shoqërisë civile si mbështetës, krahasuar me 34% në 2021. Më shumë se gjysma (57%) e OSHC-ve theksuan qëndrimin e zyrtarëve publik kundrejt shoqërisë civile si jo-mbështetës në 2023 (55% në 2021).

Ndryshe nga sa më sipër, duke parë rezultatet e anketës me autoritetet publike, shumica dërmuese e të anketuarve thanë se në Shqipëri zyrtarët publik janë mbështetës kundrejt OSHC-ve në përgjithësi.

OS 2.3. Autoritetet publike kontribojnë në fuqizimin e shoqërisë civile duke bashkëpunuar me shoqërinë civile nëpërmjet kuadrit strategjik të politikave dhe mekanizmave të duhur institucional.

Treguesi 2.3.a: Pjesa e OSHC-ve që janë konsultuar efektivisht gjatë përgatitjes së strategjive të bashkëpunimit me shoqërinë civile.

Nuk është e aplikueshme për Shqipërinë sepse strategjia aktuale mbulon periudhën 2019–23. Për më tepër, nuk është inicuar ndonjë proces konsultimi në 2023 lidhur me strategjinë e re 2024–27.

Treguesi 2.3.b: Përfituesit e IPA kanë adoptuar strategji të vlefshme të bashkëpunimit me shoqërinë civile

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet

Në maj 2015, Qeveria e Shqipërisë aprovoi Udhërrëfyesin e parë për politikën e qeverisë kundrejt shoqërisë civile. Udhërrëfyesi aktual i rishikuar 2019 – 2023 ka tre drejtime strategjike dhe mbulon nëntë fushat prioritare të Udhërrëfyesit të vitit 2015. Tre drejtimet strategjike me nëntë fushat prioritare u bazuan në parimet dhe objektivat e përfshira në Udhëzimet për Mbështetjen e BE-së për shoqërinë civile 2014–2021. 2023 ishte viti i fundit i zbatimit të strategjisë aktuale.

Treguesi 2.3.c: Strategjitë e bashkëpunimit me shoqërinë civile shoqërohen me plane veprime të buxhetuara

Vlerësimi i vitit 2021:

1 – nuk i plotëson standardet

Vlerësimi i vitit 2023:

1 – nuk i plotëson standardet

Situata për këtë tregues në 2023 ishte njësoj si në 2021. Nuk kishte plan veprimi vjetor që mund të tregonte për burimet e nevojshme për zbatimin e strategjisë për bashkëpunimin me shoqërinë civile (Udhërrëfyesi për politikën qeverisëse drejt një mjedisi mundësues për zhvillimin e shoqërisë civile 2019–2023). Ministritë e ndryshme që janë përgjegjëse për zbatimin e masave dhe veprimeve të ndryshme nuk publikuan buxhetet për këto masa.

Pa mohuar zbatimin e pjesshëm të shumë pak masave, pothuaj asnjë nga veprimet dhe masat e planifikuara për tu zbatuar deri në fund të vitit 2023 nuk ishin zbatuar dhe nuk ka asnjë raport mbi monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të Udhërrëfyesit.

Treguesi 2.3.d: Pjesa e OSHC-ve që vlerësojnë strategjitë e bashkëpunimit me shoqërinë civile si relevante dhe efektive.

Rezultatet e anketës së OSHC-ve tregoi se 33% e të anketuarve thanë se e konsiderojnë strategjinë e bashkëpunimit me shoqërinë civile si të rëndësishme dhe efektive. Duke e krahasuar me rezultatin e anketës në 2021 (40%), ka një rënie prej 7% të të anketuarve që e konsiderojnë strategjinë si të rëndësishme/efektive.

Treguesi 2.3.e: Strukturave publike, përgjegjëse për zbatimin e strategjive të bashkëpunimit me shoqërinë civile, iu janë dhënë burimet e duhura

Në 2023, mandati institucional për koordinimin e politikës kundrejt shoqërisë civile kaloi nga Zyra e Kryeministrit tek Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (MSHMS). Kështu, MSHMS ishte përgjegjëse për Strategjinë e Udhërrëfyesit për Shoqërinë Civile. Sidoqoftë, nuk kishte ndonjë bazë ligjore ose vendim të Këshillit të Ministrave që të tregojë qartë rolin ose mandatin e Ministrisë. Për shkak të ristrukturimit të disa prej institucioneve qeveritare, situata ishte krejt e mjergullt lidhur me rolet e institucioneve të ndryshme publike në zbatimin e Strategjisë së Udhërrëfyesit 2019–2023.

Për më tepër, departamenti në MSHMS që është përgjegjës për zbatimin e Strategjisë së Udhërrëfyesit nuk ka burimet e nevojshme njerëzore dhe financiare për të operuar me efektivitet. Departamenti për Politikën e Përfshirjes Sociale dhe Barazisë Gjimore është gjithashtu përgjegjës për zbatimin e strategjive të tjera. Rrjedhimisht, ata ndjehen të mbingarkuar dhe të pamundur për të realizuar siç duhet këtë rol të ri.

Treguesi 2.3.f: Këshillat e bashkëpunimit me shoqërinë civile përfshijnë shoqërinë civile në mënyrë kuptimplotë pasi:

- 'Ata kanë një program pune të dakortësuar;
- 'Ata kanë rënë dakort për rregullat e procedurës;
- 'Ata takohen rregullisht;
- 'Rregullat lejojnë OSHC-të të organizojnë takime dhe kontribuojnë në zhvillimin e axhendës;
- 'Ka një ndjekje të duhur të konkluzioneve dhe rekomandimeve.

Vlerësimi i vitit 2021:

4 – plotëson shumicën e standardeve

Vlerësimi i vitit 2023:

4 – plotëson shumicën e standardeve

Këshilli operon bazuar në një plan pune vjetor. Plani Vjetor rishikohet çdo vit bazuar në veprimet e dakortësuarra për KKSHC nga anëtarët, që janë përfaqësues të institucioneve shtetërore dhe të shoqërisë civile, duke pasur parasysh koordinimin më të gjërë me partnerët në zhvillim (ose Grupin Sektorial të Punës për Shoqërinë Civile) të angazhuar në veprime lidhur me Udhërrëfyesin për politikën qeverisëse drejt një mjedisi mundësues për zhvillimin e shoqërisë civile.

Në prill 2023, një seminar kombëtar u organizua për të përcaktuar disa prioritetet e shoqërisë civile në Shqipëri, të cilat shërbyen si bazë për aktivitetin e KKSHC për këtë vit. Sidoqoftë, plani vjetor për 2023 nuk u zhvillua. Në praktikë, nuk kishte hapësirë të mjaftueshme për OSHC-të për të kontribuar në punën e Këshillit.

KKSHC ka rregulloren e tij të brendshme⁴⁰, i cili përcakton rregullat dhe procedurat për funksionimin e Këshillit. Kjo rregullore përmend numrin e takimeve, hartimin e axhendës, personin përgjegjës për process-verbalin e takimeve, dhe qarkullimin e process-verbalit tek pjesëmarrësit.

Përsa i përket ndjekjes së konkluzioneve dhe rekomandimeve, procesi se si duhet të bëhet kjo mbetet i paqartë, përveç se dihet se AMSHC (struktura ekzekutive e KKSHC) është përgjegjëse për ndarjen e konkluzioneve dhe rekomandimeve.

40 <https://drive.google.com/file/d/1KY0yh1cbw8UP3fEgZW4U1nfjPW3B3oTz/shikuar> në 25 Mars 2023 on the website <https://amshc.gov.al/kkshc/>

Objektivi Specifik 3

Është përforcuar kapaciteti dhe aftësia e OSHC-ve për të realizuar me efektivitet aktivitetet.

OS 3.1. Strukturat e qeverisjes së brendshme të OSHC-ve ndjekin parimet e qeverisjes së mirë.

Treguesi 3.1.a: Pjesa e OSHC-ve që kanë një organ qeverisës të pavarur dhe efektiv.

Vlerësimi i vitit 2021:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar	56%
---	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

4 – plotëson shumicën e standardeve	61%
-------------------------------------	-----

Në 2023, 61% e OSHC-ve kishin organ qeverisës të pavarur dhe efektive. Në 2021, kjo ishte në 56% të OSHC-ve.

OSHC-të raportojnë pothuaj përputhje të plotë me kërkesat për një organ qeverisës me terma të qarta reference. 95% (99% në 2021) raportojnë se kanë organ qeverisës; 100% raportojnë se kanë një dokument qeverisës. Sidoqoftë, lidhur me pavarësinë e organeve qeverisës, është shqetësues fakti se 31% (41% në 2021) e të anketuarve raportuan se drejtori ekzekutiv ose një anëtar tjetër i punësuar i stafit të organizatës ishte anëtar i organit qeverisës me të drejtë vote.

Treguesi 3.1.b: Pjesa e OSHC-ve që në mënyrë të rregullt shqyrtojnë konfliktin e interesit lidhur me marrëdhëniet politike, ekonomike dhe personale të organit të tyre qeverisës.

Vlerësimi i vitit 2021:

1 – nuk i plotëson standardet	20%
-------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

2 – plotëson standardet minimalisht	29%
-------------------------------------	-----

Megjithë përmirësimin e vogël, situata në 2023 është akoma sfiduese përsa i përket konfliktit të mundshëm të interesit të anëtarëve të organit qeverisës. Kështu, 29% e OSHC-ve kërkojnë që të nënshkruhet çdo vit një deklaratë e konfliktit të interesit nga anëtarët e organit qeverisës, krahasuar me 20% në 2021. Sidoqoftë, 37% kërkojnë që deklarata të nënshkruhet me pranimin e anëtarit në organin qeverisës, por nuk e bëjnë këtë në intervale të rregullta.

Disa nga përgjigjet e dhëna nga të anketuarit për pyetjen se sa shpesh anëtarët e organit qeverisës kërkojnë që të nënshkruajnë deklaratën e konfliktit të interesit ishin:

- Bazuar në Kodin tonë të Etikës,
- Bazuar në kërkesat e donatorit,
- Bazuar në statutin tonë.

Treguesi 3.1.c: Pjesa e OSHC-ve që ndajnë informacionin e duhur mbi organizatën nëpërmjet mjeteve dhe kanaleve që janë të aksesueshme nga të gjithë palët e interesuara përsa i përket publikimit të:

- 'statuteve të tyre;
- 'strukturës qeverisëse.

Vlerësimi i vitit 2021:

2 – plotëson standardet minimalisht	22%
--	------------

Vlerësimi i vitit 2023:

1 – nuk i plotëson standardet	13%
--------------------------------------	------------

Bazuar në Anketën e OSHC-ve, 13% e të anketuarve (krahasuar me 22% në 2021) thanë se ata kanë publikuar, i) dokumentet qeverisëse në faqen e internetit, dhe ii) strukturën organizative.

34% (38% në 2021) e OSHC-ve publikojnë dokumentin qeverisës në faqen e internetit. Pak më shumë se gjysma e të anketuarve (57%) thanë se organizata e tyre ndan informacionin me palët e interesuara duke publikuar strukturën organizative, ndërsa 29% (22% në 2021) thanë se ata kanë publikuar emrat e anëtarëve të bordit.

Treguesi 3.1.d: Pjesa e OSHC-ve që kanë një politikë organizative të barazisë gjinore

Vlerësimi i vitit 2021:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar	56%
--	------------

Vlerësimi i vitit 2023:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar	45%
--	------------

Në Shqipëri, 45% e të anketuarve kanë një politikë të barazisë gjinore. Krahasuar me vlerësimin e bazës së nisjes (56% në 2021), ka një rënie prej 11% e të anketuarve që thanë se kanë politikë gjinore.

Treguesi 3.1.e: Pjesa e OSHC-ve që kanë strategji organizative.

Vlerësimi i vitit 2021:

4 – plotëson shumicën e standardeve	65%
--	------------

Vlerësimi i vitit 2023:

4 – plotëson shumicën e standardeve	64%
--	------------

Rezultatet e anketës së OSHC-ve në 2023 treguan pothuaj të njejtën përqindje të të anketuarve (64%) si në 2021 (65%) të cilët kanë një dokument strategjik. Kështu, OSHC-të vazhdojnë ti kushtojnë kujdes rëndësishëm së të pasurit një dokument strategjik për të planifikuar dhe organizuar siç duhet punën e organizatës.

OS 3.2. OSHC-të janë të afta të komunikojnë rezultatet e aktiviteteve të tyre tek publiku.

Treguesi 3.2.a: Pjesa e OSHC-ve që kanë të paktën një kanal on-line komunikimi.

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet	97%
-----------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet	100%
-----------------------------------	------

Bazuar në Anketën e OSHC-ve, të gjithë të anketuarit (100%) kanë të paktën një kanal komunikimi. Në 2021, 97% e të anketuarve kishin të paktën një mënyrë komunikimi.

Më tej, faqet e internetit dhe mediat sociale janë kanalet e komunikimit më të përdorura nga OSHC-të për të komunikuar aktivitetet e tyre për publikun. Kështu, Facebook është përdorur nga 93% e OSHC-ve (njësoj si në 2021, 93%), pasuar nga Instagram me 77% (60% në 2021), dhe faqet e internetit me 64% (64% në 2021). Më pak i përdoruri është TikTok, me 5% e të anketuarve.

Treguesi 3.2.b: Pjesa e OSHC-ve që kanë staf komunikimi të specializuar.

Nuk është vlerësuar.

Treguesi 3.2.c: Pjesa e OSHC-ve që bashkëpunojnë me median.

31% e të anketuarve thanë se bashkëpunojnë me median, krahasuar me 37% në 2021.

OS 3.3. OSHC-të janë transparente rreth aktiviteteve programatike dhe burimet e financimit.

Treguesi 3.3.a: Pjesa e OSHC-ve që publikojnë raportet e tyre vjetore dhe bilanci financiar.

Vlerësimi i vitit 2021:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar	44% ⁴¹
---	-------------------

Vlerësimi i vitit 2023:

2 – plotëson standardet minimalisht	35%
-------------------------------------	-----

Një e treta e OSHC-ve–35%–u shprehën se publikojnë të dyja, raportet vjetore dhe bilanci në faqen e internetit dhe në letër. Përqindja ishte më e lartë në 2021 (44%).

Raportet vjetore ishin dokumentet më të publikuara. Kështu, 47% e të anketuarve (43% në 2021) thanë se kanë publikuar vetëm raportin vjetor. Pothuaj e njëjta përqindje, (43%), thanë se kanë publikuar vetëm bilanci (43% në 2021).

41 Vlerësimi i bazës së nisjes u ndryshua (nga 2 – minimalisht plotëson standardet) për të reflektuar një aplikim më rigoroz të kriterëve të treguesit.

Treguesi 3.3.b: Pjesa e OSHC-ve që publikojnë informacionin mbi burimet e financimit dhe shumatat e marra në vitin paraardhës.

Vlerësimi i vitit 2021:

2 – plotëson standardet minimalisht	23%
-------------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

2 – plotëson standardet minimalisht	31%
-------------------------------------	-----

Bazuar në Anketën e OSHC-ve, 31% e të anketuarve thanë se kanë publikuar të dyja, burimin dhe shumën e financimit – më shumë se në 2021 kur ishte 23%. Njëkohësisht, këto përgjigje u morën rreth këtij treguesi: 17% (krahasuar me 36% në 2021) e OSHC-ve nuk publikuan informacion as për burimet e financimit ose shumatat e marra; 68% thanë se kanë publikuar vetëm burimet e financimit; ndërsa 36% publikuan shumatat e marra.

Treguesi 3.3.c: Shkalla e besimit publik në OSHC-të.

Referuar Anketës së RCC 2023, për Shqipërinë besimi publik në OSHC-të ishte 30%. Përqindja ishte më e vogël krahasuar me nivelin rajonal të besimit publik (39%).

OS 3.4. OSHC-të monitorojnë dhe vlerësojnë rezultatet dhe ndikimin e punës së tyre.

Treguesi 3.4.a: Pjesa e OSHC-ve që kanë bërë një vlerësim të punës së tyre vitin e kaluar.

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet	85% ⁴²
-----------------------------------	-------------------

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet	81%
-----------------------------------	-----

81% e OSHC-ve të anketuara kanë bërë të paktën një vlerësim (85% në 2021).

Më tej, 66% e të anketuarve thanë se monitorimi dhe vlerësimi në nivel projekti ishte më i zakonshmi. Kjo ishte sidomos për shkak të kërkesave të donatorit. 40% thanë se monitorimi dhe vlerësimi janë bërë në kuadrin e proceseve të brendshme.

⁴² Vlerësimi i bazës së nisjes u ndryshua (nga 4 – plotëson shumicën e standardeve) për të reflektuar një aplikim më rigoroz të kriterëve të treguesit.

OS 3.5. OSHC-të përdorin kërkimin dhe evidencën për të mbështetur punën e tyre.

Treguesi 3.5.a: Pjesa e OSHC-ve puna e të cilave është bazuar në evidencën e gjeneruar nëpërmjet kërkimit.

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet	87%
-----------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet	89%
-----------------------------------	-----

89% e OSHC-ve të anketuara kanë bërë të paktën një lloj kërkimi (në 2021 ishte 87%). Instrumentet që janë përdorur më shumë nga OSHC-të për kërkimin e informacionit të nevojshëm për punën e tyre ishin (1) takimet e grupeve fokus, me 64% e të anketuarve; (2) anketat me grupe specifike, me 49% e të anketuarve; dhe (3) kërkim në terren, me 39% të OSHC-ve.

Doli në pah që instrumentet e përdorura ishin (1) prova e kontrollit rastësor, me 6%; dhe (2) anketa e opinionit publik, me 13% e të anketuarve.

Treguesi 3.5.b: Pjesa e OSHC-ve puna e të cilave mbështetet në konsultimin me njerëzit që kanë një interes në punën e tyre të tanishme ose të ardhshme.

Vlerësimi i vitit 2021:

5 – plotëson të gjithë standardet	91%
-----------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet	97%
-----------------------------------	-----

Pothuaj të gjithë të anketuarit (97%) u shprehën se janë konsultuar me palet kryesore të interesuara. Ky është një zhvillim tjetër pozitiv krahasuar me 2021 (91%).

Anketa tregoi se më shumë se gjysma e OSHC-ve përdorin shumë konsultimet - 69% e tyre me komunitetet lokale, dhe 52% me anëtarët e tyre. Gjithashtu, 49% e të anketuarve thanë se janë konsultuar me autoritetet lokale, dhe 38% e tyre me institucionet akademike.

OS 3.6. OSHC-të punojnë në partneritete të drejta dhe të respektueshme për arritjen e qëllimeve të përbashkëta.

Treguesi 3.6.a: Pjesa e OSHC-ve që marrin pjesë në rrjetet lokale, qendrore dhe ndërkombëtare.

Anketa tregoi një rritje të përqindjes së OSHC-ve (86%) që ishin të paktën anëtarë të rrjeteve lokale, kombëtare, ose ndërkombëtare, krahasuar me 76% që ishte në 2021.

Kjo shifër ishte ndjekur nga 69% e OSHC-ve që marrin pjesë në rrjetet kombëtare dhe 60% në rrjetet ndërkombëtare. Përqindja më e ulët ishte lidhur me OSHC-të që marrin pjesë në rrjetet lokale, me 27%.

Treguesi 3.6.b: Pjesa e OSHC-ve të angazhuara në partneritete ndër-sektoriale me akademinë, partnerët social dhe sektorin privat.

72% e të anketuarve thanë se u angazhuan në partneritet ose me akademinë, ose partnerët social, ose sektorin privat, pak më pak krahasuar me 77% e të anketuarve në 2021.

Lidhur me partneritetet ndër-sektoriale, OSHC-të u përgjigjën se akademia ishte partneri i tyre më i shpeshtë - në 55% të rasteve - ndjekur nga 41% që ishin angazhuar në partneritete me sektorin privat.

OS 3.7. OSHC-të kanë një financim të diversifikuar.

Treguesi 3.7.a: Pjesa e OSHC-ve që kanë donatorë të ndryshëm.

Vlerësimi i vitit 2021:

4 – plotëson shumicën e standardeve	63%
-------------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

3 – plotëson standardet në mënyrë të moderuar	43%
---	-----

Bazuar në anketën e OSHC-ve, 43% e të anketuarve kishin financim të diversifikuar. Ka një rënie prej 20% krahasuar me rezultatin e 2021 (63%).

Burimet kryesore të financimit për të gjitha OSHC-të e anketuara (80%) në Shqipëri ishin fondacionet e huaja private (krahasuar me 68% e të anketuarve në 2021). Burimi i dytë i financimit ishin donatorët bilateralë, me 60%, ndjekur nga Komisioni Evropian, për 56% të OSHC-ve të anketuara.

Gjithashtu, 41% e OSHC-ve morën fonde nga institucionet qeveritare lokale ose kombëtare, dhe 26% e OSHC-ve morën fonde nga fondacionet private të vendit.

Treguesi 3.7.b: Pjesa e OSHC-ve që ngrejnë fonde nga burime të tjera përveç donatorëve, si kuotat e anëtarësisë, donacionet individuale/nga biznesi, dhe aktivitetet për gjenerimin e të ardhurave.

Vlerësimi i vitit 2021:

4 – plotëson shumicën e standardeve	69%
-------------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

4 – plotëson shumicën e standardeve	64%
-------------------------------------	-----

Në total, 64% e OSHC-ve ngritën fonde nga burime të tjera përveç donatorëve, 5% më pak se në 2021 (ishte 69%). Në 2023, në Shqipëri përgjigjet lidhur me kuotat e anëtarësisë ishin 21%, pak më shumë se në përgjigjet e vitit 2021 (19%). 27% e OSHC-ve thanë se morën fonde nga donacionet individuale, krahasuar me 22% në 2021, dhe 20% (13% në 2021) u përgjigjën se kanë marrë fonde nga bizneset private.

Më tej, 21% (20% në 2021) e OSHC-ve të anketuara thanë se kanë mobilizuar fonde nga biznesi/ndërmarrja sociale/aktivitetet/shërbimet e tyre. Përa i përket crowdfunding, 12% (14% në 2021) e OSHC-ve ngritën fonde nëpërmjet këtij burimi. Kështu, ngritja e fondeve nga crowdfunding ishte përqindja më e ulët krahasuar me burimet e tjera.

OS 3.8. OSHC-të kanë burime njerëzore efektive, të fuqizuara dhe të zhvilluara.

Treguesi 3.8.a: Pjesa e OSHC-ve që kanë staf të punësuar.

Në 2023, 88% e të anketuarve thanë se kanë staf të punësuar, që është e njejta përqindje si në 2021 (88%). Më tej, anketa tregoi se 51% (55% në 2021) e organizatave kishin punësuar 1–5 staf. Një përqindje e konsiderueshme e OSHC-ve – 25% (krahasuar me 11% në 2021) – që raportuan se kanë punësuar 6–10 staf. Përqindja më e ulët e OSHC-ve, rreth 11% (krahasuar me 22% në 2021), thanë se kanë punësuar 11 ose më shumë staf. Vetëm 9% (13% në 2023) e OSHC-ve raportuan se nuk kishin fare staf të paguar në 2023.

Treguesi 3.8.b: Pjesa e OSHC-ve që kanë politika organizative të burimeve njerëzore.

Vlerësimi i vitit 2021:

1 – nuk i plotëson standardet	2%
-------------------------------	----

Vlerësimi i vitit 2023:

1 – nuk i plotëson standardet	2%
-------------------------------	----

Anketa propozoi nëntë lloje të politikave të burimeve njerëzore, dhe rezultati në 2023 tregoi se 2% e të anketuarve kanë zhvilluar të gjithë nëntë llojet e politikave të burimeve njerëzore, që është i njejti rezultat si në 2021 (2%).

Treguesi 3.8.c: Pjesa e OSHC-ve që gjatë vitit të kaluar kanë publikuar vendet e lira për staf dhe vullnetarë.

Nuk është vlerësuar.

Treguesi 3.8.d: Pjesa e OSHC-ve që kanë politika organizative për rekrutimin e një fuqie punëtore të diversifikuar.

24% (25% në 2021) e të anketuarve pohuan se kanë adoptuar të dy politikat e kërkuara, të rekrutimit dhe të diversitetit, barazisë dhe përfshirjes. Gjithashtu një numër i konsiderueshëm i OSHC-ve, rreth 47% (më shumë se në 2021 kur ishte 33%) kanë një politikë rekrutimi dhe 39% e OSHC-ve (37% në 2021) thanë se kanë një politikë të diversitetit, barazisë dhe përfshirjes.

Treguesi 3.8.e: Pjesa e OSHC-ve ku stafi dhe vullnetarët kanë ndjekur një kurs trajnimi vitin e kaluar.

Vlerësimi i vitit 2021:

4 – plotëson shumicën e standardeve	73%
-------------------------------------	-----

Vlerësimi i vitit 2023:

5 – plotëson të gjithë standardet	82%
-----------------------------------	-----

Shumica (82%) e OSHC-ve të anketuara dhanë një përgjigje pozitive lidhur me pjesëmarrjen e stafit të tyre në kurset e trajnimit. Edhe në 2021, ky tregues kishte një përqindje të lartë (73%). Kështu, OSHC-të po ofrojnë më shumë mundësi për stafin e tyre që të rrisin njohuritë dhe aftësitë.

Në Anketë, 17% e OSHC-ve (krahasuar me 25% në 2021) thanë se stafi i tyre nuk ka marrë pjesë në ndonjë kurs trajnimi.

Bibliografia

- Udhërrëfyesi për politikën qeverisëse drejt një mjedisi mundësues për zhvillimin e shoqërisë civile 2019–2023', Qeveria e Shqipërisë, Tiranë, 2019.
- Matrica e monitorimit mbi mjedisin mundësues për zhvillimin e OSHC-ve. Raporti i vendit për 2022. Partners Albania, Tiranë, Maj 2023.
- Raporti Vjetor i Avokatit të Popullit për 2022
- Raport krahasues mbi situatën e respektimit të të drejtave dhe lirive të njeriut në Shqipëri për 2022–2023, Komiteti Shqiptar i Helsinkit, Tiranë, Dhjetor 2023
- Online actions, offline harms: Case studies on Gender and Cybersecurity in the WB, DCA, November 2023
- CAF Report 2023
- Raporti Vjetor i Performances se Konsultimeve Publike 2023, Qeveria e Shqipërisë, Tiranë, Shkurt 2024
- Balkan Civil Society Development Network AML-CFT Brief, February 2024
- “Një dekadë nga ligji për konsultimin public në Shqipëri: Një thirrje për reformë”, Raport studimor, Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim/IDM, Tiranë, 2023.
- Raporti Vjetor 2023, Agjensia për Mbështetjen e Shoqërisë Civile, Tiranë, Mars 2023.

Lista e ligjeve qe jane konsultuar

- Kushtetuta
- Kodi Civil
- Kodi Penal
- Ligji no. 8789, datë 7.5.2001 “Mbi regjistrimin e organizatave jo-fitimprurëse”
- Ligji no. 80/ 2021 “Mbi regjistrimin e organizatave jo-fitimprurëse”
- Ligji no. 36/2022, datë 14.4.2022, “Mbi organizimin dhe funksionimin e grupeve lokale të veprimit”
- Ligji no.8773, 2001 “Mbi grumbullimet”
- Ligji no.108/2014 “Mbi Policinë e Shtetit”
- Rregullore e Policisë së Shtetit
- Vendim i Këshillit të Lartë të Drejtësisë no. 35, datë 26.01.2022, “Mbi krijimin dhe zbatimin e regjistrimit elektronik të organizatave jo-fitimprurëse”
- Vendim i Këshillit të Ministrave no. 94, datë 9.2.2022, “Mbi aprovimin e rregullave të detajuara mbi të dhënat parësore dhe dytësore që janë regjistruar në regjistrin elektronik të organizatave jo-fitimprurëse, rregulat e detajuara për ofruesit e informacionit, ndërveprimin me bankat e tjera të të dhënave, si dhe nivelin e aksesit për subjektet e interesuara”
- Këshilli i Lartë i Drejtësisë adoptoi Vendimin no. 445, datë 24.07.2023, “Mbi aprovimin e formave standard regjistrimit elektronik për organizatat jo-fitimprurëse”
- Vendim i Gjykatës Kushtetuese, no. 62, datë 20.11.2023 (V–62/23).
- Vendim i Këshillit të Ministrave no.750, datë 16.09.2015

- Vendim no. 60, datë 10.07.2023 “Mbi adoptimin e Kodit të Transmetimeve Audiovisuale”.
- Ligji “Mbi padinë kolektive”
- Ligji i ndryshuar No. 112/2020 “Për regjistrimin e pronarëve përfitues” me Ligjin no. 6/2022, datë 27.1.2022
- Vendim i Këshillit të Ministrave no. 81, datë 14.02.2023
- Ligji no. 6/2022 “Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin No. 112/2020 “Për regjistrimin e pronarëve përfitues”
- Ligji No. 29/2023 “Mbi tatimin mbi të ardhurat”, ndryshuar me aktin normativ no. 2, datë 7.6.2023, dhe aktin normativ no. 7, datë 14.12.2023
- Ligji No. 29/2023 “Mbi tatimin mbi të ardhurat” datë 30 Mars 2023
- Udhëzim No. 27, datë 13.09.2023, publikuar në Gazetën Zyrtare no.137, datë 20.09.2023
- Ligji no. 146/2014 “Për njoftimin dhe konsultimin publik”
- Urdhër no. 3, datë 29.1.2021, i Sekretarit të Përgjithshëm të Zyrës së Kryeministrit, “Për aprovimin e udhëzuesit të konsultimit publik “
- Ligji no. 45/2016 “Për vullnetarizmin”
- Ligji no.119/2015 “Për krijimin dhe funksionimin e Këshillit Kombëtar për Shoqërinë Civile”